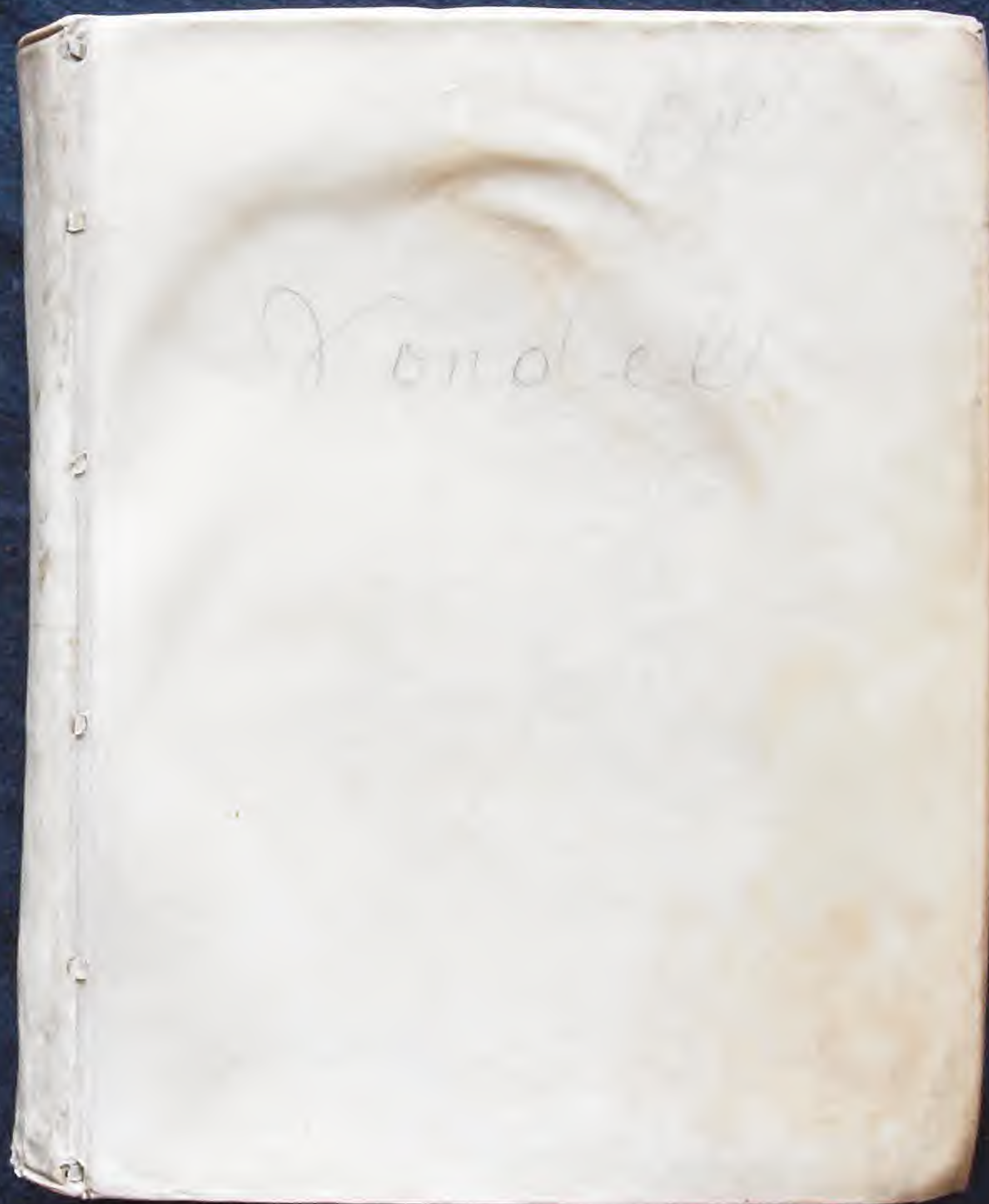

Vondel

J. V. VONDELS
LUCIFER.
TREURSPEL.

PRÆCIPITEMQUE IMMANI TURBINE ADEGIT.

t'AMSTERDAM,
Voor ABRAHAM DE WEES, Boeckverkooper op den Middeldam, in't Nieuwe Testament, in 't jaer 1654.

Den onverwinnelijckſten

VORST en HEERE,

Den Heere

FERDINANDUS DEN DERDEN,

GEKOREN

ROOMSCHEN KEIZER,

Altijt Vermeerder des Rijcks.

Elijck de Goddelijcke Majeſteit in een ongenaeckbaer licht gezeten is; zoo zit oock de weereltſche Mogentheit, die haer licht uit God ſchept, en de Godtheit afbeelt, in haren glans verheerlijckt: maer gelijck de Godtheit, of liever opperſte Goetheit, den allerminſten en ootmoedigen, met den toegangk tot haren troon, begenadight; zoo gewaerdigt de tijdelijcke Mogentheit oock

den allerkleenſten dat hy zich eerbiedigh voor hare voeten vernedere. Op deze hoop verſtout zich mijne Zanggodin, van verre, aen uwe Keizerlijcke Majeſteit op te offeren dit treurſpel van Lucifer, wiens ſtijl wel rijckelijck de deftigheit en ſtatigheit vereiſcht, waer van de Poëet ſpreeckt:

Omne genus ſcripti gravitate Tragœdia vincit;
Hoe hoogh men drave in ſtijl, en toon,
Het Treurſpel ſpant alleen de kroon:

Doch wat aen de vereiſchte hooghdraventheit des ſtijls ontbreeckt, dat zal de tooneelſtof, titel, en naem, en doorluchtigheit des perſoons vergoeden, die hier, ten ſpiegel van alle ondanckbare ſtaetzuchtigen, zijn treurtooneel, den hemel, bekleet; waer uit hy, die zich vermat aen Godts zijde te zitten, en Gode gelijck te worden, verſtooten, en rechtvaerdighlijck ter eeuwige duiſterniſſe verdoemt wert. Op dit rampzalige voorbeelt van Lucifer, den Aertsëngel, en eerſt heerlijkſten boven alle Engelen, volgden

den ſedert, by kans alle eeuwen door, de wederſpannige geweldenaers, waer van oude en jonge hiſtorien getuigen, en toonen hoe gewelt, doortraptheit, en liſtige aenſlagen der ongerechtigen, met glimp en ſchijn van wettigheit vermomt, ydel en krachteloos zijn, zoo lang Godts Voorzienigheit de geheilighde Maghten en Stammen hanthaeft, tot ruſt en veiligheit van allerhande Staten, die, zonder een wettigh Opperhooft, in geene burgerlijcke gemeenſchap kunnen beſtaen: waerom Godts Orakel zelf, den menſchelijcken geſlachte ten beſte, deze Mogentheit, als zijn eige, in eenen adem, beveſtight, gebiedende Gode en den Keizer elck hun recht te geven. Chriſtenrijck doorgaens, gelijck een ſchip in de wilde zee, aen alle kanten, en tegenwoordigh van Turck en Tarter, beſtormt, en in noot van ſchipbreucke, vereiſcht ten hoogſte deze eendragtige eerbiedigheit tot het Keizerdom, om den algemeenen erfvyant des Chriſten naems te ſtuiten, en den

Rijksbodem en zijne grenzen, tegens den inbreuck der woeste volcken, te veiligen, en te stercken; waerom Godt te dancken is, dat het hem beliefde 't Gezagh en de Kroon des H. Roomschen Rijcks, voor 's Vaders overlijden, op den jongsten Rijcksdagh, in den Zone, FERDINANDUS DEN VIERDEN, te verzekeren; een zegen, waerop zoo vele volcken moedt dragen, en de tooneeltrompet van onze Nederduitsche Zanggodinne te moediger, voor den troon van Hooghduitschlant, den overwonnen Lucifer, in Michaëls triomfstaetsi, ommevoert.

UWE KEIZERLYCKE
MAJESTEITS

allerootmoedighste dienaer

J. V. VONDEL.

Op de

AFBEELDINGE
van
Keizerlijcke Majesteit,
FERDINANDUS
DEN DERDEN;

Toen *Joachimus Sandrart van Stockou* my, uit Weenen in Oostenrijck, zijn Majesteits afbeeldinge, met haer loofwerck en cieraden, vereerde.

DEUS NOBIS HÆC OTIA FECIT.

DE Zon van Oostenrijck verheft haer schoone stralen,
Uit schaduwen van kunst, veel schooner in elx oogh,
Dewijlze, in haren troon geslegen hemelhoogh,
Zich niet ontziet zoo laeg op ons gezicht te dalen.
De derde FERDINAND, *geschapen tot regeeren,*
Gelijck een tweede August, en Vader van de pais,
Zijn' Zoon de heirbaen wijst naer 't hemelsche palais,
En leert met wapenen van Vrede triomfeeren.
Gezegent is het Rijck, gezegent zijn de volcken,
Daer zijn voorzienigheit genadigh 't oogh op houdt,
En hem de Weeghschael wort van 't heiligh Recht betrout.
Een Arent broght zijn zwaert en scepter uit de wolcken.
Een kroon verciert het hooft, ter heerschappy gewijt:
Dit Hooft verciert de Kroon, en schept een' gulden tijt.

B E-

BERECHT

aen alle

KUNSTGENOOTEN,

en Begunſtigers der Tooneelſpelen.

HIer wort u, om uwen kunſt-yver weder t'ontſteken, en uwen geeſt teffens te ſtichten, en te verquicken, het heiligh treurtooneel, dat den hemel afbeelt, opgeſchoven. De groote Aertsengelen, Lucifer, en Michaël, elck met hunne aenhangelingen van weder zijde geſterckt, komen de ſtellaedje ſtoffeeren, en hun rollen ſpelen. Het tooneel en de perſonaedjen zijn zeker zoodanigh, en zoo heerlijck, dat ze eenen heerlijcker ſtijl vereiſchen, en hooger laerzen dan ick haer weet aen te trecken. Niemant, die de ſpraeck van d'onfeilbare orakelen des goddelijcken Geeſts verſtaet, zal oordeelen dat wy een gedichtſel van Salmoneus bybrengen, die midden in Elis, op zijnen wagen en metale brugh, Jupijn braveerende, en met een brandende fackel den blixem en donder nabootſende, van den donder geſlagen wert: noch te wy vernieuwen hier geen grijze fabel van den Reuzenſtrijt, onder wiens ſchorſſe de Poëzy hare toehoorders reuckelooze verwaentheit, en godtlooze kerckſchenderijen zocht te verleeren, en natuurkennis in te boezemen: namelijck, dat lucht, en winden, in den hollen buick en het zwavelachtige ingewant der aerde beſloten, by wylen ademtoght zoeckende, met gewelt van geborſte ſteenrotſen, ſmoock, en roock, en vlammen, en aerdtbevingen, en ſchrickelijck geluit, uitberſten, en hemelhoogh opgeſtegen, in het neêrſtorten, den gront van lant en zee met aſſche en ſteenen beſtulpen, en ophoopen. Onder de Profeten verſekeren ons van den afval des Aertsengels, en zijnen aenhang, Izaias, en Ezechiël; by den Euangeliſt, Chriſtus, het allerwaerachtighſte orakel, ons met eene ſtem uit den hemel bevolen te hooren; en endelijck Judas Thaddeus, zijn getrouwe Apoſtel; welcker ſpreucken waerdigh zijn in eeuwigh diamant, en waerdiger in onze harten geprint te worden. Izaias roept: O Lucifer, die vroegh opgingt, hoe zijtghe ter aerde geploft? die de volcken quetſte, in uw harte ſpraeckt: Ick wil in den hemel ſtijgen, mijnen ſtoel boven Godts geſtarnte verheffen, op den bergh des verbondts aen de noortzijde zitten. Ick wil boven de hooge wolcken ſteigeren, den Allerhooghſten gelijck worden: maer ghy zult ter helle toe, in den poel des afgronts, vernedert worden. *Godt ſpreeckt door Ezechiël aldus:* Ghy zijt een uitgedruckte gelijckenis, vol wijsheit, en volkomen ſchoon. Ghy waert, in de weelde van Godts paradijs, bekleet met allerhande koſtelijcke ſteenen, ſardis, en topazen, en jaſpis, en chrizoliten, en onix, en beril, ſafier, en karbonkel, en ſmaragden: gout was uw cieraet. Op den dagh uwer ſcheppinge waren uwe ſchalmeien vaerdigh. Ghy breide u uit, gelijck een beſchaduwende Cherubijn, en ick zette u op Godts bergh. Ghy wandelde midden onder de blakende ſteenen. Ghy waert volſchapen in uwen tredt, van den dage uwer ſcheppinge aen, tot dat men u op boosheit betrapte. *Beide deze ſpreucken zijn, naer den letterlijcken zin, d'een van den Koning van Babilon, d'ander van den Koning van Tyrus te verſtaen, die, by Lucifer, in hunne heerlijckheit en hooghmoet, geleken, beſtraft en gedreight worden.* JESUS *Chriſtus ziet mede op den val van den weerſpannigen Lucifer, daer hy zeght:* Ick zagh den Satan, gelijck eenen blixem, uit den hemel vallen: *en Thaddeus ontvout den afval der Engelen, en hun misdaet, en de ſtraf daer op gevolght, zonder eenige bewimpelinge, beknopt op deze wijze:* Doch hy heeft de Engelen, die hunne hoogheit niet bewaerden, maer hun behuizinge verlieten, met eeuwige banden van duiſterniſſe, tegens het oordeel des grooten Godts bewaert. *Wy ſluiten dan met deze goude ſpreucken, en inzonderheit met Judas Thaddeus, leerling en afgezant des hemelſchen Leeraers, en Konings aller Koningen, gelijck op eenen diamanten ſchilt, alle de pijlen der ongeloovigen, die de zekerheit van der Geeſten afval zouden durven in twijfel trecken. Behalve dit onderſtut ons ten overvloet doorgaends d'eendraghtige en eerwaerdighſte aeloutheit der godtvruchtige Outvaderen, die in den gront dezer geſchiedeniſſe overeenſtemmen: doch om de Kunſt-*

genooten

genooten niet op te houden, zullenwe ons met drie plaetsen genoegen; d'eerste getrocken uit den heiligen Cypriaen, Bisschop en Martelaer te Karthago, daer hy schrijft: Hy, die te vore door een Engelsche Majesteit ondersteunt, Gode aengenaem en waert was, borst, toen hy den mensch naer Godts beelt geschapen zagh, door eenen boosaerdigen naeryver uit, hem door ingeven van dien naeryver niet eer ten val brengende, voor dat hy zelf door dien naeryver ter neêr gestort lagh, gevangen eer hy ving, bedorven was eer hy hem bedorf; terwijl hy, van Nydigheit aengeprickelt, den mensche van de genade der sterfelijckheit, hem geschoncken, beroofde, en zelf oock verloor het gene hy te vore hadde. *De groote Gregorius bestelt ons de tweede spreuck*: Dees afvallige Engel, geschapen om boven d'andre regementen der Engelen uit te blincken, is door zijn hoovaerdy zulx ter neder gestort, dat hy nu de heerschappije der stantvastige Engelen onderworpen blijft. *Het derde en leste bewijs scheppen wy uit de predikatien van den honighvloeienden Bernardus*: Schuwt de hoovaerdy: ick bidde u schuwtze toch. d'oirsprong van alle overtredinge is hoovaerdy, die Lucifer zelf, klaerder dan alle starren uitblinckende, met een eeuwige duisternisse heeft verdonckert. zy heeft niet alleen eenen Engel, maer den oppersten van alle Engelen in eenen Duivel verandert. *De Hoovaerdy en Nydigheit, twee oirzaecken of aenstokers van dezen afgrijsselijcken brant van tweedraght en oorloge hebben wy uitgedruckt, onder het gespan van twee bestarnde dieren, den Leeuw, en den Draeck, die voor Lucifers oorloghswagen gespannen, hem tegens Godt en Michaël aenvoeren; aengezien deze dieren twee zinnebeelden van deze hooftgebreken verstrecken: want de Leeuw, der dieren Koning, gemoedight door zijne krachten, acht uit verwaentheit niemant boven zich zelven: en de Nijdigheit quetst met hare tong den benijden van verre, gelijck de Draeck, met het schieten van zijn vergift, zijnen vijant van verre quetst. Sint Augustijn, deze twee hooftgebreken Lucifer toeeigenende, maelt ons den aert der zelve levendigh af, en zeit dat de Hoovaerdy is een liefde tot zijn eige grootsheit; maer de Nijdigheit een haetster van een anders geluck: waer uit klaer genoegh blijckt wat hier uit geboren wort: want een iegelijck, zeit hy, die zijn eige grootsheit bemint, benyt zijns gelijcken, naerdienze met hem gelijckstaen; of benijt zijnen minder, op dat die hem niet gelijck werde; of die grooter zijn dan hy, om datze boven hem staen. Nu dewijl de dieren zelf van verdoemde Geesten misbruickt en bezeten worden, gelijck in den aenvang de Paradijsslang, en in de heile euwe de zwijnskudden, die met een groot gedruis in zee stortten; en dewijl de gestarnten aen den hemel zelfs by dieren afgetekent, oock by de Profeten gedacht worden; gelijck de Pleiades of Zevenstar, en Arcturus, Orion, en Lucifer, zoo gelieve het u de weeligheit en leerzaemheit der tooneelpoëzije te vergeven, dat de rampzalige Geesten zich op ons tooneel hier mede wapenen, en verweeren: want den helschen gedroghten niets eigener is dan slimme treken, en het misbruick der schepselen en elementen, tot afbreuck van d'eere en den naem des Allerhooghsten, zoo verre hy dit gehengt. Sint Jan, in zijne Openbaringe, beelt de hemelsche geheimenissen, en den strijt in den hemel, door den Draeck uit, wiens staert nasleepte het derde deel der starren, by de Godtgeleerden op d'afvallige Engelen geduit; waerom men in Poëzye de gebloemde wijze van spreken niet al te neuswijs behoort te ziften, nochte naer de scherpzinnigheit der schoollessen te regelen. Oock moeten wy onderscheiden de tweederhande personaedjen, die dit tooneel betreden, namelijck quaetwillige en goede Engelen, die een ieder hun eige rol speelen; gelijck Cicero en de voeghelijckheit zelf ons elcke personaedje, naer heuren staet en aert, leeren uitbeelden. Ondertusschen ontkennen wy geensins dat heilige stof den tooneeldichter nauwer verbint, en intoomt dan weereltsche historien, of Heidensche verziersels; onaengezien d'oude en befaemde hantvest der Poëzije, by Horatius Flakkus, in zijne Dichtkunste, met deze vaerzen uitgedruckt:*

De Schilder en Poëet ontfingen beide een maght
Van alles te bestaen wat elck zich dienstigh acht.

Doch hier dient inzonderheit aengetekent hoe wy, om den naeryver der hooghmoedige en nijdige Geesten te heftiger t'ontsteken, den Engelen de geheimenis van het toekomende menschworden des Woorts, door den Aertsëngel Gabriël, Gezant en Geheimenistolck der Godtheit,

heit, eenighzins ontdecken; hier in [onder verbeteringe] volgende, niet het gevoelen der meeſten, maer zommiger Godtgeleerden, naerdien dit ons treurtafereel rijcker ſtof en luiſter byzet; zonder dat wy evenwel, in dit punt, noch in andere omſtandigheden van oirzaken, tijt, plaetſe, en wijze [waer van wy ons dienden, om dit Treurſpel krachtiger, heerlijcker, gevoeghelijcker en leerzamer uit te voeren;] de rechtzinnige waerheit opzettelijck willen in het licht ſtaen, of iet, naer ons eige vonden, en goetduncken, vaſt ſtellen. Sint Pauwels, Godts geheimenisſchryver aen de Hebreen, verheft zelf, benijdenswaerdigh genoegh, tot afbreuck van het Rijck der logenen en verleidende Geeſten, de heerlijckheit maght en Godtheit van het menſchgeworden Woort, door zijn uitſtekentheit boven alle Engelen, in naem, in zoonſchap, en erfgenaemſchap, in het aenbidden der Engelen, in zijne zalvinge, in zijne verheffinge aen Godts rechte hant, in de eeuwigheit zijner heerſchappije, als een Koning over de toekomende weerelt, en de oirzaeck en het einde aller dingen, en een gekroont Hooft der menſchen en Engelen, zijne aenbidders, Godts boden, en geeſten, gezonden ten dienſt der menſchen, erfgenamen der zaligheit, welcker natuur Godts Zoon, de Engelen voorbygaende, in het bloet van Abraham aenneemt. By gelegenheit van deze onſchult achte ick niet ongerijmt hier ter loop iet aen te roeren tot onſchult van tooneel en tooneeldichteren, die Bijbelſtof voorſtellen, naerdienze by wijlen opſpraeck onderworpen zijn; gelijck trouwen 's menſchen zinnelijckheit verſcheiden is, en d'ongelijcke getempertheit der herſſenen veroirzaeckt dat d'een treck tot een zelve zaeck heeft, die den anderen tegens het hart ſteeckt. Alle eerlijcke kunſten en oefeningen hebben hare be-ijveraers, en tegenwrijters, oock hun recht gebruick, en misbruick. De heilige treurſpeldichters hebben, onder de oude Hebreen, tot hun voorbeelt den Poëet Ezechiël, die den uittoght der twaelf Stammen uit Egypten in Griex nagelaten heeft; onder d'eerwaerdige Outvaders hebben zy het groote licht uit den Ooſten, Gregorius Nazianzener, die zelf den Gekruiſten Verloſſer in Grieckſche tooneelvaerzen uitbeelde; gelijck wy noch van wijlen den Koningklijcken Gezant, Hugo de Groot, dat groote licht der geleertheit en vromicheit onzer eeuwe, Sint Gregorius

ſpoor

ſpoor naerſtrevende, voor zijn treurſpel van den Gekruiſten, in Latijn beſchreven, en dien onvergangklijken en ſtichtigen arbeit eer en danckbaerheit ſchuldigh blijven. Onder d'Engelſche Onroomſchen heeft de geleerde pen van Richard Baker, Lucifer en al den handel der oproerige Geeſten, oock vry breet in 't rijmeloos uitgeſtreken. Wel is waer dat de Vaders der oude Kercke de gekriſtende tooneelſpeelders buiten de gemeenſchap der Kercke keerden, en het tooneelſpel van dien tijt heftig beſtreden: maer let men 'er wel op, de tijt en reden van dien was heel anders gelegen. De weerelt lagh toen noch diep, op vele plaetſen, in Heidenſche afgoderye verzoncken. De gront des Chriſtendoms was noch onbeſtorven, en de tooneelſpelen werden Cybele, der gedroomde Goden moeder, een groote afgodinne, ter eere geſpeelt, en gehouden voor een verdienſtigh middel om hier door lantplagen van den hals des volcks af te keeren. Sint Auguſtijn getuight, hoe de Heidenſche Aertspriëſter, een bedienaer van Numaes inſtellingen en afgodendienſt, te Rome, ter oirzaecke van een zware peſte, de tooneelſpeelen eerſt inſtelde, en door zijn gezagh bekrachtighde. Scaliger zelf bekent datze, om de gezontheit des volx te verwerven, door ingeven van de Sibille ingeſtelt waren; invoegen dat dit ſpelen eigentlijck ſtreckte tot een krachtigh voedtſel van de blinde afgoderye des Heidendoms, en verheffinge der afgoden; een ingekankerde gruwel, wiens uytroien den eerſten kruishelden, en de gedurigh worſtelende Kercke op zoo veel zweet en bloet ſtont, maer nu langh uitgeſtorven, geene voetſtappen in Europe laet. Dat dan de H. Outvaders die tooneelen hierom, en te gelijck om het bederf der zeden, en andere openbare en ſchaemteloозe misbruicken van naeckte jongelingen, vrouwen en maeghden en andere vuilicheden beſtraften, was noodigh en loſlijck, gelijck het in dien gevalle noch zoude zijn. Dit nu overgeſlagen, laet ons het nut en den oirbaer van ſtichtelijcke en vermakelijcke ſpelen niet te licht wechworpen. Heilige en eerlijcke voorbeelden dienen ten ſpiegel, om deught en Godtvruchtigheit t'omhelzen; gebreken, en d'elenden, daer aen gehecht, te ſchuwen. Het wit en ooghmerck der wettige Treurſpelen is de menſchen te vermorwen door ſchrick, en medoogen. Scholieren, en oplukkende jongkheit worden door ſpelen, in talen, welſprekenheit,

wijs-

wijsheit, tucht, en goede zeden, en manieren, geoefent, en dit zet in de teere gemoeden en zinnen, een ploy van voeghelijckheit en geschicktheit, die hun, tot in den ouderdom toe, byblijven, en aenhangen: ja het gebeurt bywijlen dat overvliegende vernuften, by geene gemeine middelen te buigen, noch te verzeiten, door spitsvondigheden en hooghdravenden tooneelstijl geraeckt, en, buiten hun eigen vermoeden, getrocken worden: gelijck een edele luitsnaer geluit geeft, en antwoort, zoo dra heur weêrgade, van de zelve nature en aert, en op een gelijcken toon, en andere luit gespannen, getokkelt wort van een geestige hant, die, al speelende, den tuimelgeest uit eenen bezeten en verstockten Saul drijven kan. De historien der eerste Kercke bezegelen dit met de gedenckwaerdige voorbeelden van Genesius en Ardaleo, beide tooneelspeelders, in den Schouburgh, door den H. Geest verlicht, en bekeert; terwijlze, onder het spelen, den Christenschen Godtsdienst willende beschimpen, overtuight wierden van de waerheit, dieze geleert hadden, uit hun deftige speelrollen, doorgaends beter gestoffeert met pit van wijsheit dan laffe redenen, uren lang in den wint gestroit, en eer verdrietigh dan leerzaem. Men worpt ons, ten opzicht van Bybelstoffe, voor, dat men geen spel met heilige zaecken behoorde te spelen, en zeker dit zou wat schijns hebben in onze tale, die juist het woort van Spel mede brengt: maer wie slechts een woort of anderhalf Griecks kan uitstamelen, weet wel dat dit woort by Grieken en Latijnen geen gebruick heeft in dien zin: want Τραγωδία *is een koppelwoort, en betekent eigentlijck Bockezang, naer der herderen wedgezangen, ingestelt om met zingen eenen Bock te winnen, uit welcke gewoonte de treurzangen, en sedert de tooneelspelen, hunnen oirsprong namen: en wil men ons immers dus ongenadigh knuffelen om het woort Spel, waer blijven we dan met orgelspel, Davids harp- en zangspel, en het spel van tien snaren, en ander fluit- en snarespel, by verscheidenheit van Onroomschen, in hunne vergaderingen ingevoert? Wie dan dit onderscheit vat, zal wel, het misbruick der tooneelkunste bestraffende, het rechtmatigh gebruick niet ongenadigh vallen, en dezen heerlijcken ja Goddelijcken vont, een eerlijcke uitspanninge, en honighzoete verquickinge van 's levens moeielijckheden, de jeught, en kunst-*

kunstbeminnende burgerije niet misgunnen; op dat wy, hier door gemoedight, Lucifer met meer yvers ten Treurtooneele voeren, daer hy, endelijck, van Godts blixem getroffen, ter helle stort, ten klaren spiegel van alle ondanckbare staetzuchtigen, die zich stoutelijck tegens de geheilighde Maghten, en Majesteiten, en wettige Overheden durven verheffen.

I N H O U D T.

Lucifer, d'Aertsengel, opperste, en doorluchtighste boven alle Engelen, hoovaerdigh en staetzuchtigh, uit blinde liefde tot zijn eige, benijde Godts onbepaelde grootheit, oock den mensch, naer Godts beelt geschapen, en in het weeligh Paradijs met de heerschappije des aerdtbodems begiftight. Hy benijde Godt en mensch te meer, toen Gabriël, Godts Herout, alle Engelen voor dienstbare Geesten verklaerde, en de geheimenissen van Godts toekomende menschworden hun ontdeckte; waer door het Engelsdom voorbygegaen, de waerachtige menschelijcke natuur, met de Godtheit vereenight, een gelijcke maght en Majesteit te verwachten stont: waerom de hoovaerdige en nijdige Geest, poogende zich zelven Gode gelijck te stellen, en den mensch buiten den hemel te houden, door zijne medestanders, ontelbare Engelen oprockende, wapende, en tegens Michaël, 's hemels Veltheer, en zijne heirkrachten, onaengezien Rafaëls waerschuwinge, aenvoerde; en afgestreden, na de neêrlaegh, uit wraecke den eersten mensch, en in hem alle zijne nakomelingen, ten val broght, en hy zelf met zijne weêrspannelingen ter helle gestort, en eeuwigh verdoemt wert.

Het tooneel is in den hemel.

PER-

PERSONAEDJEN.

BELZEBUB,
BELIAL,
APOLLION, } *wederspannige Oversten.*

GABRIËL, *Godts Geheimenistolck.*

REY VAN ENGELEN.

LUCIFER, *Stedehouder.*

LUICIFERISTEN, *Oproerige Geesten.*

MICHAËL, *Veltheer.*

RAFAËL, *Bescherm-engel.*

URIËL, *Michaëls Schiltknaep.*

LUCI-

LUCIFER.

TREURSPEL.

HET EERSTE BEDRYF.

Belzebub. Belial. Apollion.

Myn Belial ging hene op lucht en vleugels drijven,
Om uit te zien waer ons Apollion magh blijven.
Vorst Lucifer zondt hem, tot dezen toght bequaem,
Naer 't aertrijck, op dat hy eens nader kennis naem'
Van Adams heil en staet, waer in d'Almogentheden
Hem stelden. het wort tijt om weder van beneden
Te keeren hier ter stede: ick gis hy is niet veer.
Een wacker dienaer vlieght op 't wencken van zijn' Heer;
En stut zijn meesters troon getrou met hals en schouder.
Beli. Heer Belzebub, ghy Raet van 's hemels Stedehouder,
Hy steigert steil, van kreits in kreits, op ons gezicht.
Hy streeft den wint voorby, en laet een spoor van licht
En glanssen achter zich, waer zijn gezwinde wiecken
De wolcken breecken. hy begint ons lucht te riecken,
In eenen andren dagh en schooner zonneschyn,
Daer 't licht zich spiegelt in het blaeuwe kristalyn.
De hemelklooten zien met hun gezicht, van onder,
Terwijl hy rijst, hem na, een ieder in 't bezonder,
Verwondert om dien vaert en goddelijcken zwier,
Die hun geen Engel schijnt, maer eer een vliegend vier.
Geen star verschiet zoo snel. hier komt hy aengestegen,
Met eenen gouden tack, en heeft de steile wegen
Voorspoedigh afgeleit. *Belz.* Wat brengt Apollion?
Apol. Heer Belzebub, ick heb, zoo vlytigh als ick kon,
Het laegh gewest bespiet, en offere u de vruchten,
Zoo diep beneden ons, in andre zon en luchten,

 Ge-

Gesproten: oordeel, uit de vruchten, van het lant,
En van den hof, door Godt gezegent, en beplant,
Tot wellust van den mensch. *Belz.* ick zie de goude bladen,
Met perlen van de lucht, den zilvren dau, geladen.
Hoe lieflijck rieckt dit loof, dat zijne verf behoudt!
Hoe gloeit dit vrolijck ooft van karmozijn, en gout!
't Waer jammer zoo men dit ontwijde met de handen.
't Gezicht bekoort den mont. wie zou niet watertanden
Naer aertsche leckerny? hy walght van onzen dagh,
En hemelsch mann', die 't ooft der aerde plucken magh.
Men zou ons Paradijs om Adams hof verwenschen.
't Geluck der Engelen moet wijcken voor de menschen.
Apol. Niet waer, heer Belzebub? al schijnt de hemel hoogh,
Wy leggen veel te laegh. het geen ick met mijn oogh
Gezien heb, mistme niet. 't vermaeck van 's weerelts hoven,
Een eenigh Eden gaet ons Paradijs te boven.
Belz. Laet hooren watghe zaeght: wy luistren t'zamen toe.
Apol. 'k Verzwijgh mijn henevaert, om niet te reppen hoe
Gezwint ick nedersteegh, en zonck door negen bogen,
Die, sneller dan een pijl, rontom hun midpunt vlogen.
Het radt der zinnen kan zoo snel niet ommeslaen,
In ons gedachten, als ick, lager dan de maen
En wolcken, afgegleên, bleef hangen op mijn pennen,
Om 't Oostersche gewest en lantschap t'onderkennen,
Op 't aenzicht van den kloot, daer d'Oceaen om spoelt,
Waer in zoo menigh slagh van zeegedroghten woelt.
Van verre zagh men hier een' hoogen bergh verschieten,
Waer uit een waterval, de wortel van vier vlieten,
Ten dale nederbruischt. wy streken steil, en schuin
Voorover met ons hooft, en rustten op de kruin
Des berghs, van waer men vlack de zalige landouwen
Der onderweerelt en haer weelde kon aenschouwen.
Belz. Nu schilder ons den hof, en zijn gestaltenis.
Apol. De hof valt ront, gelijck de kloot der weerelt is.
In

In 't midden rijst de bergh, waer uit de hooftbron klatert,
Die zich in vieren deelt, en al het lant bewatert,
Geboomte en beemden laeft, en levert beken uit,
Zoo klaer gelijck kristal, daer geen gezicht op stuit.
De stroomen geven slib, en koesteren de gronden.
Hier worden Onixsteen en Bdellion gevonden.
Hoe klaer de hemel oock van starren blinckt, en barnt;
Hier zaeide vrouw Natuur in steenen een gesternt,
Dat onze starren dooft. hier blinckt het gout in d'aderen,
Hier wou Natuur haer' schat in eenen schoot vergaderen.
Belz. Wat zweeft 'er voor een lucht, waer by dat schepsel leeft?
Apol. Geen Engel, onder ons, zoo zoet een' adem heeft,
Gelijck de frissche geest, die hier den mensch bejegent,
Het aengezicht verquickt, en alles streelt, en zegent:
Dan zwelt de boezem der landouw' van kruit, en kleur,
En knop, en telgh, en bloem, en allerhanden geur.
De dau ververschtze 's nachts. het rijzen en het dalen
Der zonne weet zijn maet, en matight zoo haer stralen
Naer eisch van elcke plant, dat allerhande groen
En vrucht gevonden wort, in eenerley saizoen.
Belz. Nu maelme de gedaente en 't wezen van de menschen.
Apol. Wie zou ons Engelsdom voor 't menschdom willen wenschen,
Wanneer men schepsels ziet, die 't al te boven gaen,
En onder wiens gezagh alle andre dieren staen.
Ick zagh den ommegang van hondertduizent dieren,
Die op het aertrijck treên, of in de wolcken zwieren,
Of zwemmen in den stroom, zoo ieder is gewent,
En leven schept in zijn byzonder element.
Wie zou een ieders aert en eigenschappen ramen
Als Adam! want hy gafze op eene ry hun namen.
De berghleeuw quispelde hem aen met zijnen staert,
En loegh den meester toe. de tiger ley zijn' aert
Voor 's Konings voeten af. de lantstier boogh zijn' horen,
En d'olifant zijn' snuit. de beer vergat zijn' toren.
 Griffoen

Griffoen en adelaer quam luiſtren naer dien man,
Oock draeck, en Behemoth, en zelf Leviatan.
Noch zwijgh ick welck een lof den menſch wort toegezongen
En toegequinckeleert van 't luſtpriëel, vol tongen;
Terwyl de wint in 't loof, de beeck langs d'oevers ſpeelt,
En ruiſcht op een muzijck, dat nimmer 't hart verveelt.
Had zich Apollion in zijnen laſt gequeten,
Hy had ons hemelrijck in Adams Rijck vergeten.

Belz. Wat dunckt u van het paer, dat ghy beneden zaeght?

Apol. Geen ſchepſel heeft om hoogh mijn oogen zoo behaeght
Als deze twee om laegh. wie kon zoo geeſtigh ſtrengelen
Het lichaem, en de ziel, en ſcheppen dubbele Engelen,
Uit klaiaerde, en uit been. het lichaem, ſchoon van leeſt,
Getuight des Scheppers kunſt, die blinckt in 't aenſchijn meeſt.
Den ſpiegel van 't gemoedt. wat lidt my kon verbazen;
Ick zagh het beelt der ziele in 't aengezicht geblazen.
Bezit het lijf iet ſchoons, dat vint men hier by een.
Een Godtheit geeft haer' glans door 's menſchen oogen heen.
De redelijcke ziel komt uit zijn troni zwieren.
Hy heft, terwijl de ſtomme en redenlooze dieren
Naer hunne voeten zien, alleen en trots het hooft
Ten hemel op naer Godt, zijn' Schepper, hoogh gelooft.

Belz. Hy looft hem niet vergeefs voor zoo veel rijcke gaven.

Apol. Hy heerſcht, gelijck een Godt, om wien het al moet ſlaven.
D'onzichtbre ziel beſtaet uit geeſt, en niet uit ſtof.
Z'is heel in ieder lidt. het brein verſtreckt haer hof.
Zy leeft in eeuwigheit, en vreeſt noch roeſt, noch ſchennis.
Z'is onbegrijpelijck. voorzichtigheit, en kennis,
En deught, en vryen wil bezitze in eigendom.
Voor hare majeſteit ſtaen alle Geeſten ſtom.
De wijde weerelt zal eer lang van menſchen krielen.
Zy wacht, uit luttel zaets, een' rijcken oegſt van zielen;
En hierom huwde Godt den man aen zijn mannin.

Belz. Wat dunckt u van zijn ribbe, en lieve gemalin?

Apol.

Apol. Ick deckte mijn gezicht en oogen met mijn vleugelen,
Om mijn gedachten en genegentheên te teugelen,
Zoo dra zy my gemoete, als Adam met der hant
Haer leide door het groen. by wijlen hiel hy ſtant,
Beſchoudeze overzy, en onder dat beloncken
Begon een heiligh vier zijn zuivre borſt t'ontvoncken:
Dan kuſte hy zijn bruit, en zy den bruidegom:
Dan ging de bruiloft in, met eenen wellekom
En brant van liefde, niet te melden, maer te giſſen;
Een hooger zaligheit, die d'Engelen noch miſſen.
Hoe arm is eenigheit! wy kennen geen geſpan
Van tweederhande kunne, een jongkvrouw, en een' man.
Helaes! wy zijn misdeelt: wy weten van geen trouwen,
Van gade of gading, in een' hemel, zonder vrouwen.

Belz. Zoo wort 'er met der tijt een weerelt aengeteelt?

Apol. Door een genot van 't ſchoon, in 's menſchen brein gebeelt,
En ingedruckt met kracht van d'opgeſpanne zinnen.
Dat houdt dit paer verknocht. hun leven is beminnen,
En wederminnen met een' onderlingen luſt,
Onendelijck geleſcht, en nimmer uitgebluſcht.

Belz. Nu pasme deze bruit naer 't leven af te malen.

Apol. Dit eiſcht Natuurs penſeel, geen verf, maer zonneſtralen.
De man en vrou zijn bey volſchapen, evenſchoon;
Van top tot teen. met recht ſpant Adam wel de kroon,
Door kloeckheit van gedaente, en majeſteit van wezen,
Als een ter heerſchappy des aertryx uitgelezen:
Maer al wat Eva heeft vernoeght haer bruigoms eiſch:
Der leden tederheit, een zachter vel en vleiſch,
Een vriendelijcker verf, aenminnigheit der oogen,
Een minnelijcke mont, een uitſpraeck, wiens vermogen
Beſtaet in eedler klanck; twee bronnen van yvoor,
En wat men beſt verzwijge, eer dit een Geeſt bekoor'.
Bejegent Engelen, hoe ſchoonze uw oogh behaeghden;
Het zijn wanſchapenheên by 't morgenlicht der maeghden.

Belz.

Belz. Het schijnt ghy blaeckt van minne om 't vrouwelijcke dier.
Apol. Ick heb mijn slaghveêr in dat aengename vier
Gezengt. het vielme zwaer van onder op te stijgen,
Te roeien, om den top van Engleburgh te krijgen.
Ick scheide doch met pijn, en zagh wel driewerf om.
Nu blinckt geen Serafijn, in 't hemelsch heilighdom,
Als deze, in 't hangend hair, een goude nis van stralen,
Die schoon gewatert van den hoofde nederdalen,
En vloejen om den rugh. zoo komtze, als uit een licht,
Te voorschijn, en verheught den dagh met haer gezicht.
Laet perle en perlemoer u zuiverheit beloven;
Haer blanckheit gaet de perle en perlemoer te boven.
Belz. Wat baet al 's menschen roem, indien zijn schoonheit smelt,
En endelijck verwelckt, gelijck een bloem op 't velt?
Apol. Zoo lang die hof beneên niet ophoude ooft te geven,
Zal dit gezalight paer by zulck een' appel leven,
Die daer in 't midden groeit, bevochtight van den stroom,
Waer by de wortel leeft. dees wonderbare boom
Wort 's levens boom genoemt. zijn aert is onbederflijck.
Hier door geniet de mensch het eeuwigh en onsterflijck,
En wort den Engelen, zijn' broederen, gelijck,
Ja overtreftze in 't eindt; en zal zijn maght en Rijck
Verbreiden overal. wie kan zijn vleugels korten?
Geen Engel heeft de maght zijn wezen uit te storten
In duizentduizenden, in een oneindigh tal.
Nu overreken eens wat hier uit worden zal.
Belz. De mensch is maghtigh dus ons over 't hooft te wassen.
Apol. Zijn wasdom zal ons haest verschricken, en verrassen.
Al duickt zijn heerschappy nu lager dan de maen;
Al is die maght bepaelt; hy zal al hooger gaen,
Om zijnen stoel in top der hemelen te zetten.
Zoo Godt dit niet belet, hoe konnen wy 't beletten?
Want Godt bezint den mensch, en schiep het al om hem.
Belz. Wat hoor ick? een bazuin? gewis hier wil een stem

Op

Op volgen: zie eens uit, terwylwe hier verbeien.
Apol. D'Aertsengel Gabriël, gevolght van 's hemels Reien,
Genaeckt in 's Hooghsten naem, om uit den hoogen troon
T'ontvouwen, als Herout, het geen hem wiert geboôn.
Belz. Ons lust te hooren wat d'Aertsengel zal gebieden.

Gabriël. Rey van Engelen.

Hoort toe, ghy Engelen: hoort toe: ghy hemellieden.
De hooghste Goetheit, uit wiens boezem alles vloeit
Wat goet, wat heiligh is; die nimmer wort vermoeit
Door weldoen, noch verarmt van haer genadeschatten,
Tot noch met geen begryp der schepselen te vatten;
Dees Goetheit schiep den mensch haer eigen beelt gelijck,
Oock d'Englen, op dat zy te zamen 't eeuwigh Rijck
En noit begrepen goet, na 'et vierigh onderhouden
Der opgeleide wet, met Godt bezitten zouden.
Zy boude 't wonderlijck en zienelijck Heelal
Der weerelt Gode en oock den mensche te geval;
Op dat hy in dit hof zou heerschen, en vermeeren;
Met al zijne afkomst hem bekennen, dienen, eeren;
En stygen, langs den trap der weerelt, in den trans
Van 't ongeschapen licht, den zaligenden glans.
Al schijnt het Geestendom alle andren t'overtreffen;
Godt sloot van eeuwigheit het Menschdom te verheffen,
Oock boven 't Engelsdom, en op te voeren tot
Een klaerheit en een licht, dat niet verschilt van Godt.
Ghy zult het eeuwigh Woort, bekleet met been en aren,
Gezalft tot Heer, en hooft, en rechter, al de scharen
Der Geesten, Engelen en menschen te gelijck,
Zien rechten, uit zijn troon, en onbeschaduwt Rijck;
Daer staet de stoel alree geheilight in het midden.
Dat alle d'Engelen hem passen aen te bidden,
Zoo ras hy innery, wien 't menschelijck gestalt,
Oock boven ons natuur verheerelijckt, gevalt.

Dan

Dan schijnt de heldre vlam der Serafijnen duister,
By 's menschen licht, en glans, en goddelijcken luister.
Genade dooft Natuur en al haer glansen uit.
Dit 's nootlot, en een onherroepelijck besluit.
Rey. Al wat de hemel stemt, zal 't hemelsch heir behagen.
Gab. Zoo past u trou in Godts en 's menschen dienst te dragen:
Naerdien de Godtheit zelf de menschen zoo bemint.
Wie Adam eert, het hart van Adams vader wint.
De mensch en Engel, beide uit eenen stam gesproten,
Zijn medebroeders; uitgekore lotgenoten,
Des Allerhooghsten zoons en erven, zonder smet.
Een ongedeelde wil en liefde zy uw wet.
Ghy weet hoe 't Engelsdom moet onderscheiden worden
In dryderhande ry, een negenvoudige orden;
De hooghste in Serafijn, en Cherubijn, en Troon,
Die zitten in Godts Raet, en stercken zijn geboôn.
De middenry bestaet uit Heerschappyen, Krachten,
En Maghten, die op 't woort van Godts Geheimraet wachten,
Tot 's menschen nut, en heil, en hulp in 't algemeen.
De derde en laeghste ry, gewijt uit Vorstenheên,
En groote Aertsengelen, en Engelen, moet duicken
Voor 't woort der middelrye, en laten zich gebruicken.
Beneden het gewelf van zuiver kristalijn,
In hun' byzondren last, zoo wijt 't gestarrent schijn'.
Wanneer de weerelt koom' zich verder uit te spreiden,
Wort elck van deze ry in zijn gewest bescheiden,
Of weet zijn eige stadt, en huis, en wat persoon
Zijn zorgh bevolen blijft, ter eere van Godts kroon.
Getrouwen, gaet dan hene, onsterfelijcke Goden,
Gehoorzaemt Lucifer, verknocht aen Godts geboden.
Bevordert 's hemels eer in 't menschelijck geslacht,
Een ieder in zijn wijck, een ieder op zijn wacht.
Laet zommigen voor Godt de schael vol wieroock branden,
En brengen voor Godts troon der menschen offerhanden,

En wenschen, en gebeên, en zingen 's Godtheits lof,
Dat zich de galm verspreie in 't eeuwighjuichend hof.
Een ander draey' gestarnte en ronde hemelklooten,
Of zett' den hemel op, of hou de lucht gesloten
Met wolcken, om den bergh te zegenen om laegh,
Met eenen zonneschijn, of versche regenvlaegh
Van manne en honighdau, daer Godt wort aengebeden,
Door d'eerste onnozelheit, de burgery van Eden.
Wie door de lucht, en 't vier, en aerde, en water rent,
Die matige op zijn pas een ieder element,
Naer Adams wensch, of legg' den blixemstrael aen banden,
Of breidele den storm, of breeck' de zee op stranden.
Een ander sla de treen des menschen gade op 't velt.
De Godtheit heeft zijn hair tot op een hair getelt.
Men draegh' hem op de hant, dat hy zijn' voet niet stoote.
Wort iemant, als gezant, gezonden van een' Groote
Aen Adam, 's aertrijcks Vorst, dat hy zijn' last verricht'.
Zoo luidt mijn last, waer aen de Godtheit u verplicht.

Rey van Engelen.

Zang.

Wie is het, die zoo hoogh gezeten,
  Zoo diep in 't grondelooze licht,
Van tijt noch eeuwigheit gemeten,
  Noch ronden, zonder tegenwight,
By zich bestaet, geen steun van buiten
  Ontleent, maer op zich zelven rust,
En in zijn wezen kan besluiten
  Wat om en in hem, onbewust
Van wancken, draeit, en wort gedreven,
  Om 't een en eenigh middelpunt;
Der zonnen zon, de geest, het leven;
  De ziel van alles wat ghy kunt

Bevroên, of nimmermeer bevroeden;
Het hart, de bronaer, d'oceaen
En oirsprong van zoo vele goeden
Als uit hem vloeien, en bestaen
By zijn genade, en alvermogen,
En wijsheit, die hun 't wezen schonck
Uit niet, eer dit in top voltogen
Palais, der heemlen hemel, blonck;
Daer wy met vleuglen d'oogen decken,
Voor aller glansen Majesteit;
Terwijl we 's hemels lofgalm wecken,
En vallen, uit eerbiedigheit,
Uit vreeze, in zwijm op 't aenzicht neder:
Wie is het? noemt, beschrijft ons hem,
Met eene Serafijne veder.
Of schort het aen begrijp en stem?

Tegenzang.

Dat's GODT. Oneindigh eeuwigh Wezen
Van alle ding, dat wezen heeft,
Vergeef het ons; ô noit volprezen
Van al wat leeft, of niet en leeft,
Noit uitgesproken, noch te spreken;
Vergeef het ons, en schelt ons quyt
Dat geen verbeelding, tong, noch teken
U melden kan. ghy waert, ghy zijt,
Ghy blijft de zelve. alle Englekennis
En uitspraeck, zwack, en onbequaem,
Is maer ontheiliging, en schennis:
Want ieder draeght zijn' eigen naem,
Behalve ghy, Wie kan u noemen
By uwen Naem? wie wort gewijt
Tot uw Orakel? wie durf roemen?
Ghy zijt alleen dan die ghy zijt,

U zelf bekent en niemant nader.
U zulx te kennen, als ghy waert
Der eeuwigheden glans en ader;
Wien is dat licht geopenbaert?
Wien is der glansen glans verschenen?
Dat zien is noch een hooger heil
Dan wy van uw genade ontleenen;
Dat overschrijt het perck, en peil
Van ons vermogen. wy verouden
In onzen duur; ghy nimmermeer.
Uw wezen moet ons onderhouden.
Verheft de Godtheit: zingt haer eer.

Toezang.

Heiligh, heiligh, noch eens heiligh,
Driemael heiligh: eer zy Godt.
Buiten Godt is 't nergens veiligh.
Heiligh is het groot gebodt.
Zijn geheimenis zy bondigh.
Men aenbidde zijn bevel.
Dat men overal verkondigh'
Wat de trouwe Gabriël
Ons met zijn bazuin quam leeren.
Laet ons Godt in Adam eeren.
Al wat Godt behaeght, is wel.

HET TWEEDE BEDRYF.

Lucifer. Belzebub.

Ghy snelle Geesten, houdt nu stant met onzen wagen:
Al hoogh genoegh in top Godts Morgenstar gedragen;
Al hoogh genoegh gevoert: 't is tijt dat Lucifer
Nu duicke, voor de komst van deze dubble star,
Die van beneden rijst, en zoeckt den wegh naer boven,
Om met een' aertschen glans den hemel te verdooven.
Borduurt geen kroonen meer in Lucifers gewaet;
Vergult zijn voorhooft niet met eenen dageraet
Van morgenstarre en strael, waer voor d'Aertsenglen nijgen;
Een andre klaerheit komt in 't licht der Godtheit stijgen,
En schijnt ons glansen doot; gelijck de zon, by daegh,
De starren dooft, voor 't oogh der schepselen, om laegh.
't Is nacht met Engelen, en alle hemelzonnen:
De menschen hebben 't hart des Oppersten gewonnen,
In 't nieuwe Paradijs: de mensch is 's hemels vrient:
Ons slaverny gaet in. gaet hene, viert, en dient,
En eert dit nieuw geslacht, als onderdane knapen.
De menschen zijn om Godt, en wy om hen geschapen.
't Is tijt dat 's Engels neck hun voeten onderschraegh',
Dat ieder op hen passe, en op de handen draegh',
Of op de vleugels voere, op d'allerhooghste troonen:
Onze erfenis komt hun, als uitverkore zonen.
Onze eerstgeboorte leit nu achter, in dit Rijck.
De zoon des zesten daghs, den Vader zoo gelijck
Geschapen, strijckt de kroon. met recht is hem gegeven
Den grooten staf, waer voor alle eerstgeboornen beven,
En fidderen. hier gelt geen tegenspraeck: ghy hoort
Wat Gabriel bazuint voor 's hemels goude poort.
Belz. O Stedehouder van Godts opperheerschappyen,
Wy hooren 't al te wel, en, midden in 't verblyen

Der Reien, eenen klanck, die 't eeuwigh feest bedroeft.
De last van Gabriel leit klaer: dat woort behoeft
Geen Cherubijnetong om ons den zin t'ontvouwen.
Men hoefde Apollion naer d'onderste landouwen
Niet af te vaerdigen, om nader ga te slaen
Wat Adam al bezit, zoo laegh beneên de maen:
Het blijckt hoe heerlijck hem de Godtheit begenadight,
Ja door een lijfwacht van veel duizenden verdadight;
En hanthaeft in zijn' staet en aenzien, min noch meer
Of hy gehuldight waer tot aller Geesten Heer.
De poort des hemels staet voor Adams afkomst open.
Een aerdtworm, uit een' klomp van aerde en klay gekropen,
Braveert uw mogentheit. ghy zult het Menschdom zien
Zoo verre boven u, en vallende op uw knien,
Met nederslaghtigheit en neêrgeslagene oogen,
Aenbidden zijne maght, en hoogheit, en vermogen.
Het zal, verheerelijckt van d'allerhooghste maght,
Zich zetten, aen de zy der Godtheit, in zijn kracht;
En heerschen, langer en noch wijder dan de ronden
Der entlooze eeuwigheit, aen tijt noch plaets gebonden;
Om Godt, haer middelpunt en omloop te gelijck,
Zich draeien, zonder rust. wat hoeft men klaerder blijck
Dat Godt de menschen wil verheffen, ons verneeren;
Wy zijn ter dienstbaerheit, de menschen tot regeeren
Geboren. legh voortaen den scepter uit der hant:
Een lager is 'er, die de kroon daer boven spant,
Of spannen zal eer lang. legh af uw morgenstralen,
En hulsel voor dees zon, of pas haer in te halen
Met zangen, en triomf, en goddelijck cieraet.
Wy zien den hemel haest veranderen van staet.
De starren zien vast uit, en wijcken met verlangen,
Om vol eerbiedigheit dit nieuwe licht t'ontfangen.
Luc. Dat zal ick keeren, is het anders in mijn maght.
Belz. Daer hoor ick Lucifer, en zie hem, die den nacht

Van 's hemels aengezicht verdrijven kan, en jagen.
Waer hy verſchijnt, begint het heerlijck op te dagen.
Zijn waſſend licht, het eerſte en allernaeſte aen Godt,
Vermindert nimmermeer. zijn woort is 't hoogh gebodt,
Zijn wil en wenck een wet, van niemant t'overtreden.
De Godtheit wort in hem gedient, en aengebeden,
Bewieroockt, en geviert: en zou een lager ſtem
Nu dondren uit Godts troon? gebieden boven hem?
Zou Godt een' jonger zoon, geteelt uit Adams lenden
Verheffen boven hem? dat waer het erfrecht ſchenden
Van 't alleroutſte kint, en zijn ſtadthoudery
Ontluiſteren. naeſt Godt is niemant groot als ghy,
De Godtheit zette u eens in glorie aen haer voeten:
Geen menſch verſtoute zich onze orden om te wroeten,
En dit bezworen Recht t'ontwijden, zonder reên;
Of al de hemel raeckt in 't harnas tegens een.
Luc. Ghy vat het recht: het paſt rechtſchape heerſchappijen
Geenſins hun wettigheit zoo los te laten glijen:
Want d'oppermaght is d'eerſte aen hare wet verplicht;
Verandren voeght haer minſt. ben ick een zoon van 't licht,
Een heerſcher over 't licht, ick zal mijn Recht bewaren:
Ick zwicht voor geen gewelt, noch aertsgeweldenaren.
Laet zwichten al wat wil: ick wijck niet eenen voet.
Hier is mijn Vaderlant. noch ramp, noch tegenſpoet,
Noch vloecken zullen ons vervaren, noch betoomen.
Wy zullen ſneven, of dien hoeck te boven komen.
Is 't nootlot dat ick vall', van eere en ſtaet berooft;
Laet vallen, als ick vall' met deze kroone op 't hooft;
Dien ſcepter in de vuiſt, dien eerſleip van vertrouden,
En zoo veel duizenden als onze zyde houden.
Dat vallen ſtreckt tot eer, en onverwelckbren lof.
En liever d'eerſte Vorſt in eenigh lager hof,
Dan in 't gezalight licht de tweede, of noch een minder.
Zoo trooſt ick my de kans, en vrees nu leet noch hinder.

Maer hier komt 's hemels tolck, en wackere Herout,
Met Godts geheimnisboeck, zijn zorge toebetrout.
Het waer niet ongeraên hem nader t'ondervragen.
Ick wil hem tegentreen, en aftreen van den wagen.

Gabriël. Lucifer.

HEer Stedehouder, hoe? waer hene leit de reis?
Luc. Naer u, Herout, en tolck van 't hemelſche palais.
Gab. My dunckt ick zoude uw wit aen 't voorhooft kunnen giſſen.
Luc. Ghy die den duiſtren gront van Godts geheimeniſſen
Door 't licht van uw vernuft ontdeckt, en openbaert,
Verlicht me met uw komſt. *Gab.* wat is 't dat u bezwaert?
Luc: Het raetſlot en beſluit der Godtheit, die de waerde
Des hemels lager ſchat dan 't element der aerde,
Den hemel onderdruckt; het aertrijck uit een' poel
Door alle ſtarren voert; het menſchdom op den ſtoel
Der Englen zet; berooft hun 't Recht der eerſte gaven;
Gebietze om 's menſchen nut te zweeten, en te ſlaven.
Het Geeſtendom, gewijt tot amptenaers van 't hof
Des hemels, zal voortaen een' aertworm, uit het ſtof
Gekropen, en gegroeit, ten dienſt ſtaen, op hem paſſen,
En, in getal en ſtaet, ons over 't hooft zien waſſen?
Waer toe vernedert ons d'oneindige Gena
Zoo vroegh? wat Engel paſte op zijnen dienſt te ſpa?
En hoe waer 't mooghlijck dat de Godtheit zich zou mengelen
Met menſchen? de natuur der uitgekorene Engelen
Voorbyſlaen, en zijn' aert en wezen ſtorten in
Een lichaem? d'eeuwigheit verknoopen aen 't begin?
Het hooghſte aen 't allerlaeghſt? den Schepper aen 't geſchapen?
Wie kan uit dit beſluit den zin te zamen rapen?
Zal 't eeuwighſchijnend licht nu ſchuil gaen in den nacht
Der weerelt? zullen wy, Stadthouders van Godts maght,
Voor dit geleent gezagh, een wulpſch vermogen, knielen?
Ontelbre lichaemlooze en godtgelijcke zielen

Zien buigen voor een grof en zackende element,
Daer Godt zijn majesteit en wezen inneprent?
Wy Geesten zijn te grof om dit geheim te vatten.
Ghy, die het slot bewaert van Godts geheimnisschatten,
Ontvou ons, magh het zijn, dit donckere geschil,
Uit uw gezegelt boeck: ontvou ons 's hemels wil.

Gab. Zoo veel 't geoorloft zy te melden uit Godts bladen.
Veel weten kan altijt niet vordren, zomtijts schaden.
De Hooghste ontdeckt ons slechts wat hy geraden vint.
Het al te stercke licht schijnt Serafijnen blint.
De zuivre Wijsheit wou ten deel' haer' wil bezegelen,
Ten deele ontsluiten. zich te schicken en te regelen
Naer heur gestelde wet, dat voeght den onderzaet,
Die aen zijn meesters last en wil gebonden staet.
De reden en het wit waerom wy namaels wachten,
Na'et overleven van een tafel erfgeslachten,
Den Heer, die, Godt en mensch geworden in der tijt,
Den scepter voeren zal, en breet en overwijt
De starren, aerde, en zee, en al wat leeft regeeren,
Verberght de hemel u: de tijt wil d'oirzaeck leeren.
Gehoorzaem Godts bazuin: ghy hebt zijn' wil gehoort.

Luc. Zoo zal een vreemdeling, een worm, het hooghste woort
Hier boven voeren, en een ingeboren zwichten
Voor vreemde heerschappy? de mensch een' zetel stichten,
Zoo verre boven Godt? *Gab.* genoegh u met uw lot,
En staet en waerdigheit, u toegeleit van Godt.
Hy hiefu in den top van alle Hierarchyen:
Doch niet om iemants glans en opgang te benyen.
De wederspannigheit verplet haer hooft en kroon,
Indienze wederstreef' des Opperslen geboôn.
Uw aenzien schept zijn licht alleen uit Godts vermogen.

Luc. Ick heb tot noch mijn kroon voor Godt alleen gebogen.

Gab. Zoo buighze oock voor 't besluit der Godtheit, die het al
Wat wezen heeft uit niet, of namaels wezen zal,

Bestiert

Bestiert tot zeker eindt, hoewel wy 't niet beseffen.

Luc. Den mensch in 't heiligh licht der Godtheit te verheffen,
Den mensch, zoo hoogh met Godt vergodlijckt in zijn' troon,
Te zien het wieroockvat toezwaeien, op den toon
Van duizentduizenden eenstemmige kooralen;
Verdooft de majesteit en diamante stralen
Van onze morgenstar, die straelt nu langer niet;
En 's hemels blyschap slaet aen 't quijnen van verdriet.

Gab. De zaligheit bestaet in een gerust genoegen,
In 't stemmen met Godts wil, en zich naer hem te voegen.

Luc. De majesteit van Godt en Godtheit wort verkleent,
Indienze haer natuur met 's menschen bloet vereent,
Vereenight, en verbint. wy Geesten grenzen nader
Aen Godt, en zijn natuur, als zoons van eenen Vader
Geteelt, en hem gelijck, indien 't geoorloft is
Te stellen tegens een dees ongelijckenis
Van een oneindigheit en 't eindigh; de bepaelde
By d'onbepaelde maght. indien de zon verdwaelde
Uit hare streecke, en zich bekleede met een' smoock,
Om al den aerdtkloot toe te lichten, uit een' roock,
En zwarten damp; hoe zou de vreught der weerelt sterven!
Wat zou het aertsch geslacht al glans en leven derven!
De zon al majesteits ontbeeren, in haer' loop!
Ick zaegh den hemel blint, de starren overhoop,
Wanorden orden en geschicktheit overrompelen,
Indien de bron van 't licht haer klaerheit quaem te dompelen
In 't graf van een moerasch. verschoonme, ô Gabriël,
Indien ick uw bazuin, de wet van 't hoogh bevel,
Een luttel wederstreve, of schijn te wederstreven.
Wy yvren voor Godts eere: om Godt zijn Recht te geven,
Verstout ick my, en dwael dus verre buiten 't spoor
Van mijn gehoorzaemheit. *Gab.* ghy yvert krachtigh voor
De glori van Godts naem; doch zonder t'overwegen
Dat Godt het punt, waerin zijn hoogheit is gelegen,

Veel

Veel beter kent dan wy; dies staeck uw onderzoeck.
De menschgeworden Godt zal dit geheimnisboeck,
Met zeven zegelen gesloten, zelf ontsluiten.
Nu smaeckt ghe niet het pit, maer ziet de schors van buiten.
Dan zal men d'oirzaeck zien, de reden, den waerom
Van zijn verholentheên, en diep in 't heilighdom
Der heilighdommen gaen. nu voeght het ons te duicken,
En dezen dageraet t'aenbidden, te gebruicken
Met danckbaerheit, tot dat de kennis in haer kracht
De twijfeling verdrijf', gelijck de zon den nacht.
Nu leeren wy allengs Godts wijsheit tegenstappen,
Eerbiedigh, en beschroomt. zy openbaert by trappen
Het licht der wetenschappe en kennisse, en begeert
Dat ieder, op zijn wacht, zich onder haer verneêrt.
Heer Stedehouder, rust, en hanthaef d'eerste ons wetten:
Ick ga, daer God my zent. *Luc.* men zal 'er scherp op letten.

Belzebub. Lucifer

DE Stedehouder hoort waer dit plakkaet op draeit,
Dat Gabriels bazuin zoo trots heeft uitgekraeit.
Hy Gaf Godts ooghmerck u, oock scherp genoegh, te ruicken
Men zal uw mogentheit aldus de vleugels knicken.
Luc. Zoo licht niet: neen gewis, men kan 'er in voorzien.
Geen minder droome hier zijn' meerder te gebiên.
Belz. Hy dreight weêrspannigheit haer hooft en kroon te pletten.
Luc. Nu zweer ick by mijn kroon het al op een te zetten,
Te heffen mijnen stoel in aller heemlen trans,
Door alle kreitsen hene, en starrelichten glans:
Der heemlen hemel zal my een palais verstrecken,
De regenbogh een troon; 't gestarrente bedecken
Mijn zalen; d'aertkloot blijft mijn steun, en voetschabel
Ick wil op een karros van wolcken, hoogh en snel
Gevoert door lucht en licht, met blixemstrael en donder
Verbrijzelen tot stof, wat boven, of van onder

Zich

Zich tegens ons verzet, al waer 't den Veltheer zelf;
Ja eerwe zwichten, zal dit hemelschblaeu gewelf,
Zoo trots, zoo vast gebout, met zijn doorluchte bogen
Te bersten springen, en verstuiven voor onze oogen;
't Gerabraeckt aertrijck zien als een wanschapen romp;
Dit wonderlijck Heelal in zijnen mengelklomp,
En wilde woestheit weêr verwarren, en verkeeren.
Laet zien wie Lucifer durf trotsen, en braveeren.
Men dage Apollion. *Belz.* hier treet hy voor den dagh.

Apollion. Lucifer. Belzebub.

O Stedehouder van Godts onbepaelt gezagh,
Orakel, in den Raet der onderdane Goden,
Ick offer u mijn' dienst, en wacht op uw geboden.
Wat eischt de majesteit van haren onderdaen?
Luc. Het lust ons uwen zin en inzien te verstaen,
Op een gewightigh stuck, dat zalme niet mislucken
Het wit is Michaël de slaghveêr uit te rucken;
Op dat ons toelegh niet op zijn vermogen stuit'.
Hy voert met zijnen arm zoo vele Orakels uit,
Als oit de Godtheit heeft met hare hant gedreven
In eeuwigh diamant: daer wort de mensch geheven
In top der hemelen, door alle kreitsen heen,
En ziet het Engelsdom zoo diep, zoo laegh, beneên
Zijn voettapijt, in stof vast grimmelen, als wormen
Het lustme met gewelt dien zetel te bestormen,
En op te zetten by dat opzet, in een' slagh,
Al teffens wat mijn staet, en star, en kroon vermagh.
Apol. Een loffelijck bestaen: dat uwe kroon vermeere,
En aenwasse op dien voet. ick reken my tot eere
Te raden, onder u, tot zulck een brave daet.
Het zy die recht en wel, of averechts beslaet,
De wil is prijsselijck, al wou het niet gedyen.
Maer om niet roeckeloos noch radeloos te stryen,

 Hoe

Hoe treet men allerbest tot zulck een stout bestaen?
Hoe veilighst tegens 't punt van 't raetslot aengegaen?
Luc. Men kante hier met list ons eigen raetslot tegen.
Apol. Dat zeggen heeft wat in. geleende maght te wegen
In eene zelve schael met d'Almaght; haer gewicht
Weeght over. wacht uw kroon: wy vallen veel te licht.
Belz. Zoo licht niet, of de kans zal eerst in twijfel hangen.
Apol. Van wien, of hoe, of waer dien aenslagh aengevangen?
Het overpeinzen quetst alree Godts majesteit.
Luc. Men hou haer ongequetst, en stappe met beleit
Die steile steilten op, en noitgebaende rotsen.
Beleit en moedt verwint, en durf gevaren trotsen.
Apol. Geen Almaght, noch haer kroon: men koomze niet te na,
Ten zy men leeren wil met naberou te spa.
De minder moet gedwee voor zijnen meerder wijcken.
Luc. Laet d'Almaght rusten: zet gelijckheit en gelijcken
Te zamen. laet eens zien wiens wapen zwaerder weegh'.
Ick zie ons vyanden gevlught, den hemel leegh
Met eenen slingerslagh; ons heiren overladen
Van heerelijcken roof: dan wy der zich beraden.
Apol. Ghy weet wat Michaël, Godts Veltheer, al vermagh:
Godts regementen staen verplicht aen zijn gezagh.
Hy draeght den sleutel van het wapenhuis, hier boven.
De wacht is hem betrout. hy houdt op alle hoven
Getrou een wakende oogh, zoo dat 'er niet een star
Van al het hemelsch heir, in 't minst, zich reppen dar,
Noch op dien hemeltoght uit zijn gelit verroeren.
Men vangt haest aen, maer zulck een oorlogh uit te voeren,
Dat draeft ons maght voorby, en sleipt een' langen staert
Van zwaricheden na. wat tuigh, wat stormgevaert
Kan tegens hem bestaen, en d'opperbenden sloopen?
Al zette 's hemels slot zijn diamantpoort open,
Het vreesde list, noch laegh, noch overrompeling.
Belz. Indien men ons besluit bekrachtigh' met de kling,

Ick zie de morgenstar op onzen hoogen standert
Braveeren, 's hemels staet en heerschappy verandert.
Apol. De Veltheer Michaël voert, ruim zoo trots en fier,
Godts wonderlijcken Naem in 't velt van zijn banier,
De zon in top. *Luc.* wat baet een naem met licht geschreven?
Een heldenstuck, als dit, wort geensins doorgedreven
Met tittelen, en pracht, maer dapperheit, en moedt,
En trecken, van vernuft en loosheit uitgebroet.
Ghy zijt een meester, tuck om Geesten in te luien,
Te rygen aen uw snoer, te leiden, op te ruien.
Ghy kunt bederven zelfs de vroomsten van de wacht;
En leeren weifelen wat noit op weiflen dacht.
Begin, wy zien Godts heir gereten aen twee deelen;
De hoofden en de leên aen 't woeden, en krakeelen;
De meeste maght alree geblintdoeckt, en verdooft,
En Oversten en elck vast roepen om een hooft.
Indienghe een vierde deel op onze zy kunt troonen,
Men zal uw kloeck beleit met eere en ampten kroonen.
Ga hene, en overlegh dit stuck met Belial:
Het moet 'er duister zijn, daer hy verdolen zal.
Zijn troni, gladt vernist van veinzen en bedriegen,
In 't mommen niemant kent, die haer voorby kan vliegen.
Ick stijgh te wagen: legh het over met u twee.
De Hofraet is vergaert, en wacht ons komst alree.
Men zal, zoo dra ghy komt, u beide binnen roepen.
Heer Overste, bewaeck de hofpoort met uw troepen.

Belial. Apollion.

GOdts Stedehouder dient zich van ons beide om hoogh.
Apol. Wy vliegen te gelijck, als pijlen van zijn boogh;
Beli. En doelen op een wit doch hachelijck te raken.
Apol. Sta vast, de hemel wil van dezen aenslagh kraken.
Beli. Laet kraken al wat wil: het moet 'er nu op staen.
Apol. Hoe grijpen wy dit stuck met kans en voordeel aen?

Beli. De wapens dienen ons: men moet van 't heir beginnen.
Apol. De hoofden eerst, met een de stoutsten zien te winnen.
Beli. Door iet wat glimpelyx, en met een' schijn verbloemt.
Apol. Zoo geef het dan een' naem: laet hooren hoe ghy 't noemt.
Beli. Men handhaef 't Engelsdom, zijn hantvest, eer, en staten,
En kieze een hooft, waer op zich ieder magh verlaten.
Apol. Dat hebt ghe recht gevat: ick wensch geen schooner stof,
Noch zaet tot muitery, om burgery en hof
Te schennen tegens een, en scharen tegens scharen:
Want ieder is gezint zijn' staet en eer te waren,
En wettigheit, waer toe d'Almogentheit hem riep,
Eer zy de menschen vormde, en zoo veel spader schiep.
Het hemelsche palais is ons tot erf gegeven.
Den Geesten, die dus hoogh op hunne vleugels zweven,
En, vry van lichamen, niet zacken naer om laegh,
Past beter dit gewest dan 't aertsch geslacht, te traegh
Om tegens zijn natuur te kiezen deze bogen.
Hier valt de dagh te sterck, te krachtigh, en hun oogen
Verdragen geensins 't licht, ons vroeger aengewent.
De mensch beware dan zijn eigen element,
Als andre dieren: hy genoegh' zich met de palen
Van zijnen rijcken hof. het rijzen en het dalen
Van zon en maen verdeel' de maenden, en het jaer.
Hy neem' den ronden loop der heldre starren waer.
Hy nuttige zijn ooft, en al den geur der kruiden,
En keer' zich oost, en west, ten noorden, en ten zuiden.
Dat zy zijn tijtverdrijf: en wat behoeft hy meer?
Wy kennen nimmer hier een' aertschen opperheer.
Zoo sluit ick. kunt ghe, help dien zin beknopter uiten.
Beli. Den mensch in eeuwigheit ten hemel uit te sluiten.
Apol. Dat klinckt alle Engelen te wonder wel in 't oor.
Dat vlieght, gelijck een vier, van 't een in 't ander koor,
Door negen Ordens heene, en alle Hierarchyen.
Beli. Zoo zal men allerbest versufte traegheit myen.

Ons heil en uitkomst hangt aen snelheit, en aen spoet.
Apol. Niet min aen kloeck beleit, en dapperheit, en moedt.
Beli. Die zal, door toeval van ontelbre vanen, groejen.
Apol. Zy morren vast: men moet hier heimlijck onder roejen,
Zich mengen in dien hoop, en voeden hun beklagh.
Beli. Dan diende Belzebub, een Vorst van groot gezagh,
Zijn wapen aen hun klaght en wettigheit te hangen.
Apol Niet plotsling, maer allengs, en als door zijdegangen.
Beli. De Stedehouder met zijn tegenwoordigheit
Bie zelf de stercke hant aen zulck een trots beleit.
Apol. Wy zullen in den Raet zijn' zin en voorstel hooren:
Hy veinze voor een poos, en geve in 't endt de sporen
Aen 't opgeruide heir, verlegen om een hooft.
Beli. Aen 't hooft hangt al de zaeck. hoe veel ghy hun belooft,
Zy zullen zonder hooft dien optoght niet beginnen.
Apol. Wat ree gewonnen is, behoeft men niet te winnen.
Wie meest gequetst wort in zijn heerlijckheit, en staet,
Dien gelt het eerst; die stapp' vooraen, en sla de maet
In zoo veel duizenden. *Beli.* De billijckheit en reden
Vereeren hem dees kroon: doch eer we dieper treden,
Zoo laet ons al 't gevaer eerst wegen, niets bestaen,
Of al de Hofraet steeck' hier zelf zijn zegel aen.

Rey van Engelen.

Zang.

HOe zien de hoffelijcke gevels
Zoo root? hoe straelt het heiligh licht
Zoo root op ons gezicht,
Door wolcken en bedroefde nevels?
Wat damp, wat mist betreckt
Dat zuiver, noit bevleckt,
En loutere saffier?
Die vlam, dien glans, dat vier

Van 't heldere Alvermogen?
Hoe schijnt ons nu de diepe gloet
Der Godtheit toe, zoo zwart als bloet?
Die flus zoo klaer alle oogen
Verheughde? wie begrijpt, wie kent
Deze oirzaeck, onder d' Engelsdommen,
Die, boven Adams element,
Noch flus op galm van keelen zwommen;
Op lucht van Geesten, in den glans,
Die galery, en tin, en trans,
Gewelf van koor en hof vergulde,
En met een ziel van vreught vervulde,
Al wat hier boven leeft, en zweeft?
Wie is'er, die ons reden geeft?

Tegenzang.

Toen wy, op Gabriëls bazuinen,
Ontvonckten, en een nieuwe wijs
Aenhieven, Godt ten prijs;
De roozegaerden, en de tuinen
Van 't hemelsch paradijs,
Door zulck een' dau en spijs
Van lof en zang verblijt,
Ontloken; scheen de Nijt
Van onder in te sluipen.
Een groot getal der Geesten stom,
En bleeck, en dootsch, ging, drom by drom,
Misnoegend henedruipen.
De winckbraeu hing verslenst op 't oogh.
Het gladde voorhooft zette een rimpel.
De hemelduiven, hier om hoogh,
Onnozel eerst, oprecht, en simpel,
Aen 't zuchten sloegen, zoo het scheen;
Als of de hemel viel te kleen

Voor

Voor haer, toen Adam wiert verkoren,
En zulck een kroon den mensch beschoren.
Dees smet ontstelt het oogh van 't Licht.
Z'ontsteeckt die vlam in Godts gezicht.
Wy willen ons uit liefde in 't midden van hun mengen,
En deze oploopentheit weêr tot bedaren brengen.

HET DERDE BEDRYF.

Luiciferisten. Rey.

Hoe kan men in zyn waen zoo vroegh bedrogen worden!
Hoe is 't alree verkeert! wy schatten niemants Orden
Geluckiger dan d'onze, in dit opgaende Ryck,
Ja achtten onzen Staet den Opperstèn gelyck,
En onveranderlyck, en boven 't aertsch gezegent;
Wanneer ons Gabriel met Godts bazuin bejegent,
En uit de goude poort verbaest met dit gebodt,
Het welck al 't Engelsdom versteeckt van 't hooghste lot,
Hun uit den vollen schoot der Godtheit eerst geschoncken.
Daer leggen wy te laegh, en zien de schoone voncken
En stralen van onze eere en heerlyckheit geblust,
De gansche Hierarchy des hemels ongerust,
Den mensch, in top van staet en maght, zoo trots verheven,
Dat wy, als slaven, voor zyn heerschappye beven.
O onverwachte slagh, en staetverwisseling!
Och treurgenooten, zet u hier in eenen ring
In 't ronde: zet u hier te zamen: helpt ons treuren,
En zuchten: het is tyt ons feestgewaet te scheuren,
Te klagen: niemant kan ten minste ons dit verbiên.
De blyschap smilt, en zal nu d'eerste droefheit zien.
Helaes, helaes, helaes, gebroeders, hemelreien,
Leght af uw hooftcieraet: verandert uw lievreien,
En vrolyckheit in rou: slaet neêr uw aengezicht.
Zoeckt schaduwen, als wy. de droefheit schuwt het licht.

Een

Een ieder volge ons ſtem, en bange jammerklaghten.
Verdrinckt in jammer: zinckt in droevige gedachten.
Het klagen helpt, en zet de droefheit oock van 't hart
Nu ſchept in kermen luſt: het kermen heelt de ſmart.
Nu roept uit eenen mont, en volleght ons misbaren.
Helaes, helaes, helaes, waer is ons heil gevaren!

Rey. Wat weeklaght hoort men hier? onaengenamen toon,
De hemel yſt hier af. dees lucht is niet gewoon
Te hooren een muzyck van druck op noten galmen
Door 't juichende gewelf. triomfen, kranſen, palmen,
En harpen paſſen ons, en ſnaren wat wil dit?
Wie of hier hangends hoofts in een gekrompen zit,
Verlaten, en bedruckt, en zonder noot beladen?
Wie geeſt hun treurens ſtof? wie kan dees oirzaeck raden?
Myn Reigenooten, volght: 't is noodigh dat men vraegh'
Naer d'oirzaeck van hun leet, en deze donckre vlaegh
Van droefheit, die den glans van onze pracht ontluiſtert.
Het licht van 't eeuwigh feeſt benevelt, en verduiſtert,
De hemel is een hof van weelde en vreught en vree.
Hier neſtelt aen dit dack noch rou, noch hartewee.
Myn Reigenooten volght, en trooſtze in hun bezwaren.

Lui. Helaes, helaes, helaes, waer is ons heil gevaren!

Rey. Genooten van ons heil en blyſchap, broeders, hoe?
O zonen van het licht, hoe dus bedroeſt te moe?
Wie geeſt u ſtof aldus te jammeren, te treuren?
Ghy had begonnen 't hooft ten hemel op te beuren,
Te bloeien in den dagh, die neêrſtraelt van Godts glans.
De hemel brocht u voort, om vlugh, van trans in trans,
Van 't een in 't ander hof, te ſteigeren, te zweven,
In 't onbeſchaduwt licht, vernoeght verzaet te leven,
Op een gedurigh feeſt, te ſmaken 't hemelſch mann'
Van Godts onſterflijckheit, in een geruſt geſpan
Van feeſtgenooten. hoe? dit voeght geen burgeryen
Van Engleſtadt, ô neen: dit voegt geen Heerſchappyen,

Geen Maghten, Troonen; noch geen heerſchend Hemelsdom.
Ghy kropt uw droefheit in, en zit verſuft, en ſtom.
Laet hooren wat u deert: ontdeckt het uw geſpeelen.
Ontdeckt uw hartquetzuur, dat wy die mogen heelen.

Lui. Och broeders, vraeghtghe noch met errenſt wat ons let?
Ghy hoort, zoo wel als wy, wat Gabriël trompet:
Hoe wy, door 't nieuw bevel, van onzen ſtaet vervielen
In eene ſlaverny der aerde, en zoo veel zielen
Als uit een luttel bloets en zaets te ſpruiten ſtaen.
Wat is by ons alree mishandelt, of misdaen,
Dat Godt een waterbel, vol wint en lucht geblazen,
Verheft om d'Engelen, zyn zonen, te verbazen?
Een baſterdy verheft, gevormt uit klay, en ſtof?
Wy waren pas gewyt tot pylers van zyn hof,
Bekleedden onzen plicht, als trouwe ryxgenooten,
En worden op een' ſprong gebannen, en geſtooten
Uit deze waerdigheit, verdruckt te ſtreng, en ſtraf.
De hantveſt en het Recht, dat ons de Godtheit gaf,
Wort ingetrocken, en, in ſtede van regeeren
Met Godt, en onder Godt, zal Adam triomſeeren,
En heerſchen, in zyn bloet en afkomſt, onbepaelt.
De zon der Geeſten is te plotſeling gedaelt.
Och lotgenooten, volght ons droefheit, en misbaren.
Helaes, helaes, helaes, waer is ons heil gevaren!

Rey. Onſteltghe u om den laſt van Godt en Gabriel?
Dit ſchynt een razerny. wie durf het hoogh bevel
Beriſpen? wie verwaent de Godtheit wederſtreven?
Wy zyn gehouden Godt zyn Recht en eer te geven,
Te ruſten in zyn wet. wie treet hier in geſchil
Met Godts almogentheit? zyn wenck, en woort, en wil
Verſtrecke ons eene wet, en maet, en vaſte regel.
Wie tegenſpreeckt, die breeckt des Allerhooghſten zegel.
Gehoorzaemheit behaeght den Heerſcher in dit Ryck
Veel meer dan wieroockgeur, en goddelyck muzyck.

Ghy zyt [och, weest zoo trots en hoogh niet in uw wapen,]
Tot onderdanigheit, tot heerschen min, geschapen.
Och medebroeders, staeckt dit kermen, en geklagh,
En buight u onder 't juck van 't eenigh hooftgezagh.
Lui. Zeght liever: onder 't juck van grimmelende mieren.
Rey. Wanneer het hem behaegh' moet ghy u laten stieren.
Lui. Wat hebben wy verbeurt? geeft reden, en bescheit.
Rey. Verbeurt? ghy quetst Godts kroon door ongeduldigheit.
Lui. Wy klagen van verdriet, en enckel ongenoegen.
Rey. In ste van uwen wil gerust naer Godt te voegen.
Lui. Wy steunen op het Recht, ons wettigh toegestaen.
Rey. Uw Recht en hantvest blyf' de Godtheit onderdaen.
Lui. Hoe kan de meerder voor een minder zich verneêren?
Rey. Die zich gelaten stelt. Godt dienen is regeeren.
Lui. Gewilligh, zoo de mensch regeere daer beneên.
Rey. De mensch leeft met zyn lot vernoeght, al is het kleen.
Lui. Den mensch is boven dat een hooger lot beschoren.
Rey. Na menige eeuwen wort zyn opgang eerst geboren.
Lui. Een eeuw beneden is om hoogh een oogenblick.
Rey. Het ga zoo 't wil, zoo 't moet, zoo d'Oppermaght dit schick'.
Lui. Men had ons nutter dees geheimenis gezwegen.
Rey. De Godtheit openbaert haer hart, tot u genegen.
Lui. Noch milder tot den mensch: zy zet hem boven aen:
Rey. Verknocht met Godts natuur; een wonderlyck bestaen.
Lui. Och Engelsdom, wou Godt zich paren met uw wezen!
Rey. Wat Godt behaeght, en schickt, dat wort met recht geprezen
Lui. Hoe heeft hy 's menschen peil alree zoo hoogh gemerckt?
Rey. Het is al wel, al goet, wat Godt bepaelt, en werckt.
Lui. Hoe wil de mensch de kroon der Engelen verdooven!
Rey. Alle Englen zullen Godt in 't lichaem zien, en loven.
Lui. Zy zullen slyck en stof aenbidden in het stof?
Rey. Bewieroocken Godts naem, met geur, en prys, en lof.
Lui. Den mensch bewieroocken, van hooger hant gedwongen?

Apol-

Apollion. Belial. Rey.

Zy mompelen alree? ghy hoort een' stryt van tongen.
Beli. Wat scha en treuren hier, gedompelt in den rou,
De sluiers om de borst, en lenden? niemant zou
Begrypen dat men dus, in 't midden van de Geesten,
Op 't eeuwige bancket, en d'endelooze feesten,
Kon treuren, zaegh men niet dit jammerlyck getal
Verslensen van verdriet wat ramp, wat ongeval
Ontsteltze? Broeders, hoe? wat 's d'oirzaeck van dit kermen?
Beledight iemant u? men zal uw Recht beschermen.
Wat deert de Broeders? spreeckt: laet hooren wat u deert.
Rey. Zy klagen dat de staet der menschen triomfeert,
Door Gabriëls bazuin, en opstyght boven d'Engelen:
Dat Godt zyn wezen wil met Adams wezen strengelen:
De Geesten onderworpt het menschelyck gebiet.
Daer hoort ghy kort en klaer den gront van hun verdriet.
Apol. Zoo groot een ongelyck valt lastigh te gedoogen.
Beli. Het overtreft bykans ons krachten, en vermogen.
Rey. Wy bidden dat ghy toch dien twist met ons beslecht.
Apol. Wat raet? hoe pait men hen? zy steunen op hun Recht.
Rey. Wat Recht? die wetten geeft vermagh de wet te breken.
Apol. Hoe kan Rechtvaerdigheit een onrecht oordeel spreken?
Rey. Bestraf Godts oordeel eens, en schryf hem wetten voor.
Beli. De vader leer' het kint hem volgen op zyn spoor.
Rey. Zyn spoor te volgen is het zelve als hy te willen.
Apol. Verandring van Godts wil veroirzaeckt dees geschillen.
Rey. Hy zet den eenen van, den andren op den troon.
De minder waertste wyck' voor eenen waerder zoon.
Beli. Gelyckheit van gena de Godtheit best zou passen.
Nu durf de duisternis het hemelsch licht ontwassen.
De kinders van den nacht braveeren zelfs den dagh.
Rey. Wat adem haelt, met recht den Schepper dancken magh,

 Die

Die elck zyn wezen gaf, en mindre en meerder waerde.
Wanneer het hem belieft, zal 't element der aerde
Veranderen in lucht, of water, of in vier;
De hemel zelf in aerde; een Engel in een dier;
Een menſch in Engleſchyn, of onbegrepen wonder.
Een maght regeert het al, en keert het bovenſte onder.
Wat d'allerminſte ontfangt is loutere gena.
Hier gelt geen willekeur. hier komt vernuft te ſpa.
In d'ongelyckheit is Godts heerlyckheit gelegen.
Zoo zienwe tegens 't lichtſt het zwaerſte zwaerder wegen.
Dus ſteeckt het ſchoonder af op 't ſchoon; de kleur op kleur;
De diamantſteen op turkoisblaeu; geur op geur;
Het ſtercke op flauwer licht; geſtarrent tegens ſtarren.
Ons ſchicken is den Staet van dit Heelal verwarren,
Misſchicken al wat Godt geſchickt heeft, en beleit;
En wat het ſchepſel ſchickt, dat is wanſchapenheit,
In 't allerminſte lidt. men ſtaeck' dit murmureeren.
De Godtheit kan den ſtaet van 't Engelsdom ontbeeren.
Zy is met niemants dienſt beholpen. eeuwigh ryck,
En heerelyck, behoeft zy wieroock, noch muzyck,
Noch geur, haer toegezwaeit, noch lof, haer toegezongen.
Ondanckbre Geeſten, zwyght: betoomt uw ſnoode tongen.
Ghy weet Godts reden niet: genoeght u met u lot,
En onderworpt u Godts en Gabriëls gebodt.
Apol. Is dan de ſtaet en 't lot der Geeſten onbeſtendigh?
Zoo ſtaenze glibberigh, zoo zynze alreede elendigh.
Rey. Om dat een minder zal regeeren in dit Ryck?
Wy blyven diewe zyn: geſchiet ons ongelyck?
Beli. Zy zyn de naeſte aen Godt, hun' toeverlaet, en vader,
En lagen hem aen 't hart: nu leit een minder nader.
Rey. Zich over 's anders heil bedroeven, is gebreck
Van liefde, en rieckt naer nyt, en hooghmoet. laet dees vleck
Op Englezuiverheit en louterheit niet kleven.
Elckandre, in eendraght, liefde, en trou, voorby te ſtreven.
Be-

Behaeght den Vader, die het al in orden ſchiep
Beli. Zy houden d'orden, daer de hemel hen toe riep;
Maer kunnen traegh verſtaen des menſchen ſlaef te worden.
Rey. Dat 's ongehoorzaemheit: zoo ſpattenze uit hun Orden.
Ghy ziet hoe 't hemelſch heir, geharrenaſt in 't gout,
En in 't gelidt geſtelt, zyn beurt en ſchiltwacht houdt;
Hoe deze ſtar gedaelt, en gene, in top daer boven,
De klaerſte een minder klare in luiſter kan verdooven;
Hoe d'eene een kleiner ronde, en d'andre een grooter ſchryft:
De laeghſte hemel ſnelſt, de hooghſte langſaem dryft;
En evenwel verneemtghe, in deze oneffenheden
Van ampten, licht, en kreits, en ſtant, en trant, en treden,
Geen tweedraght, nyt, noch ſtryt: des Albeſtierders ſtem
Geleit dit maetgezang, dat luiſtert ſcherp naer hem.
Beli. 't Geſtarrent blyft in ſtaet, daer Godt het in wou ſcheppen,
Behaeghde 't hem den Staet der Englen niet te reppen,
Zy weken geen geſtarnte, in eendraght, noch in pais,
Noch ſteurden met geklagh de ruſt van dit palais.
Rey. Zie toe, en wacht u wel deze ongenoeght te ſtyven.
Apol. Wy wenſchen dat dees lucht en wolck magh overdryven,
Eerze uitberſte, en 't geweſt des hemels zette in vier.
Zy groeien in getal. wie ſiltze? wie komt hier?

Luiciferiſten. Belzebub. Rey.

HElaes, helaes, helaes, waer is ons heil gevaren?
Belz. 't Gaet wel: wy groeien aen: onze Engelen vergaren,
En ſteken, vol misbaer, de hoofden vaſt by een.
Wat port u Engleburgh met kermen en geſteen
T'ontruſten? kan de bloem der zaligheit verſlenſen?
Geruſt bezitten al wat eenigh Geeſt kan wenſchen
Van Godt, den zegenaêr, vernoeght u dat noch niet?
Zoo ſtaetghe u zelfs in 't licht, en koeſtert een verdriet,
Waer van ick d'oirzaeck noch beſeſſen kan, noch raden.
Houdt op van kermen: ſcheurt veltteekens, en gewaden
Niet

Niet langer, zonder reên, maer heldert uw gezicht,
En voorhooft met een' strael, ô kinders van het licht!
De schelle keelen, die met zang de Godtheit dancken,
Zien om, en belgen 't zich, om dat ghy valsche klancken
En basterttoonen mengt, in 't goddelyck muzyck.
Uw bittre weeklaght steurt de maet van 't hemelryck.
't Gewelf huilt u na de rougalm, in den hoogen
Gestegen, rolt al voort, van d'eene in d'andre bogen:
En zonder misdaet wort, door zulck een ongeluit,
De wasdom van Godts naem en glori niet gestuit.
Lui. Heer Overste, op wiens wenck ontelbre keurebenden
Zich wapenen, ghy komt van pas om onze elenden
Te zalven, en den smaet en onverdienden hoon
Te schutten door uw maght. zal Gabriël de kroon
Der heilige Engelen op 't hooft van Adam zetten,
Door Adams erfgenaem Godts eerstelingen pletten?
Wy waren nutter niet geschapen, eer de zon
Te wagen steegh, en licht den hemel geven kon.
De Godtheit koos vergeefs de Geesten tot trouwanten
Van 't onbeweeghbre hof, indienze zich wou kanten,
En spitsen tegens 't Recht der Geesten, zonder schult
Tot wederstant getergt, uit noot, en ongedult.
Wy juichten, in den lof der Godtheit opgetogen,
Aenbaden, wieroockten met schalen, neighden, bogen
Onze aengezichten neêr. de hemel gaf gehoor,
Verslingert op den dans des galms, van koor in koor,
Ja smolt van volle vreught op tongmuzyck, en harpen;
Toen Gabriëls bazuin zich plotseling quam werpen
Met dezen donderslagh in 't midden van Godts eer:
Daer lagen wy verbaest, verstroit, verdruckt ter neêr.
De blyschap gaf den geest. de zwangre keelen zwegen.
De jonstgebore streeck de kroon, den staf, den zegen;
En d'outste zoon, onterft by d'Oppermajesteit,
Gemerckt bleef voor een' slaef. dat valt gehoorzaemheit,

Godtvruchtigheit, en liefde, en trouwe, uit Godts trezooren,
Ten deele, dompelt haer in rouwe, ontvonckt den toren,
En wraeckzucht, om den mensch, uit een' gerechten haet,
Te smooren in zijn bloet, eer hy der Englen Staet
Verplette, en zy geboeit, als snoode en arme slaven,
Gedwongen worden naer zijn zweep en wil te draven;
Gelijck hy daer beneên de dieren houdt in dwang.
Heer Overste, ghy kunt der Geesten ondergang
Verhinderen, en by hun hantvest hen bewaren:
Beschutze door uw maght: wy staen gereet uw scharen,
Uw' standert, en uw heir te volgen: treck maer aen.
't Is eerlijck voor zijn eere, en kroone, en Recht te staen.
Belz. My deert uw ongelijck ô Koning aller Heeren,
Verhoe dit liever. geef geen stof tot muitineeren,
Noch tweedraght. geef geen stof tot wederspannigheit.
Wat raet? hoe stil ick u, en d'Oppermajesteit?
Lui. Zy quetst het heiligh Recht, aen d'Engelen geschoncken.
Belz. Het Recht te quetsen kan den onderzaet ontvoncken,
Een vier ontsteken, daer de lucht af branden zou.
O averechtsen loon van onbevleckte trou!
Hoe zullen wy ons best in dees vertwijfling dragen?
Lui. Men trooste zich een kans, een' stouten sprong, te wagen.
Belz. Waer toe zich zelfs gewaeght? men ga een' zachter gangk.
Lui. Hier gelt alleen gewelt, en kracht, en wraeck, en dwangk.
Belz. Men kon, waer 't mogelijck, een veiligh middel kiezen.
Lui. Met uitstel zal men hier niet winnen, maer verliezen.
Belz. Men geef zijn ongelijck met reden te verstaen.
Lui. De reden heeft hier uit: men zet ons onder aen.
Belz. Met smeecken moght gy best en eerst uw' wensch verwerven.
Lui. Het stuck ontdecken, is den handel gladt bederven.
Belz. Men kan dien aenslagh naeu ontveinzen voor het licht.
Lui. Wy groeien maghtigh aen, en staen in evenwight.
Belz. De kans begunstight hun, die met Godts Veltheer vechten.
Lui. Hier is met sufferye en schrick niet uit te rechten.

Belz. Wat zeit Apollion hier toe, en Belial?
Lui. Zy trouwen onze zijde, en ſtercken het getal.
Belz. Hoe heeft men dit verhaeſt? het is nu ver gekomen.
Lui. De hemel vloeit ons toe van zelf met volle ſtroomen.
Belz. Betrout u op geen heir, vol lichte weifelaers.
Lui. Wy zien alree meer kans, en voordeel, min gevaers.
Belz. Wie reuckeloos begint, beroem' zich van geen voordeel.
Lui. Aen d'uitkomſt hangt het al, voor d'uitkomſt dwaelt het oor-(deel.
Dit ganſche leger eiſcht u tot een opperhooft,
En leitsman op dien toght. *Belz.* maer wie is zoo berooft
Van zinnen, dat hy uw gerechtigheit verdadigh',
En 's hemels heirkracht terge? ay, weeſt u zelfs genadigh.
Verſchoonme van dien laſt: ick kieze geene zy.
Men legge met verdragh deze ongelijckheit by.
Rey. Gebroeders, geeft gehoor. houdt boven aen met ſmeken
By Godt, door middelaers: men wint met tuſſchenſpreken
Gemackelijcker velt dan door dien ſteilen wegh
Van oproer. handelt koel met raet, en overlegh.
Wy willen te gelijck uw Recht om hoogh verweeren.
Bedaert: ghy queſt de kroon van Godt, den Heer der heeren.
Lui. En ghy ons wettigheit: verſtout u hooger niet.
Heer Belzebub, aenvaert dit wettige gebiet,
En zet de heiren ſchrap: wy volgen u te gader.
Belz. O yveraers, bedenckt, bedenckt u liever nader.
Ick wil u voortreên naer den troon van 't groot palais,
En ons gerechtigheit bemiddelen door pais,
En onderling verdragh, gewilligh, onbedwongen.
Rey. Houdt ſtil: houdt ſtil: ghy wort van Michaël beſprongen.

Michael. Belzebub. Luiciferiſten.

WAer zijnwe? wat gedruis verneemt men hier alree?
Dit ſchijnt een hof van twiſt en oproer, niet van vreê,
Gehoorzaemheit, en trou. Prins Belzebub, wat reden
Beweeght u, als een hooft van wederſpannigheden,
Dien

Dien oploop, zwanger van een goddeloos verraet,
Te ſtijven tegens Godt, ons aller toeverlaet?
Belz. Genade, ô Michaël, gewaerdigh ons te hooren,
Eer ghy een vonnis velt, uit yverigen toren,
Ter eere van Godts Naem. belaſt ons met geen ſchult.
Mich. Ick zal uw onſchult dan aenhooren met gedult.
Belz. De t'zamenrotting van zoo menigh duizent troepen,
Geſteurt om 't hoogh gebodt, ten rijxtroon uitgeroepen,
Op Gabriels bazuin, vereiſchte een tuſſchenſpraeck,
Tot ſliſſing van dien brant; waerom ick van hun zaeck
En klaghten kennis koom te nemen, om het muiten,
By alle middelen en mooghlijckheên, te ſtuiten:
Zy varen echter voort, al razende en ontzint
Aen 't hollen, buiten ſpoor, en dringen 't klaghtbewint
Met kracht ons op den hals. ick poogh de maght te ſcheien,
[Laet tuigen van mijn trou dees Godtgetrouwe Reien,]
Te raden hunne klaght te ſtorten voor Godts ſtoel;
Maer yvre vruchteloos, in 't midden van 't gewoel,
En oproer, als een zee ten hemel toe verbolgen.
De Veltheer tre nu voor: wy ſtaen gereet te volgen,
Indien hy middel ziet tot ſlechting van 't geſchil.
Mich. Wie durf zich tegens Godt en zijnen heilgen wil
Verzetten? wie dus ſtout den oorloghsſtandert planten,
In 't koningkrijck van pais. indien ghe door gezanten
Wilt handelen om hoogh, tot voorſtant van uw lot;
Wy willen uwen zoen bemiddelen by Godt,
Of anders wacht uw hooft: dit zal u niet gelucken.
Lui. Zoudt ghy met wapenen ons heiligh Recht verdrucken?
Zy zijn den Veltheer niet tot zulck een eindt betrout.
Wy ſteunen op ons Recht: Rechtvaerdigheit is ſtout.
Mich. D'inſpanner tegens Godt is allerminſt rechtvaerdigh.
Lui. Wy dienen Godt: hy kenne ons tot zijn dienſten waerdigh.
De hemel blijve maer in zijnen eerſten ſtant.
Men ſtell' geene amptenaers van 't hemelſch Vaderlant

 Be-

Beneden 't aertsch geslacht: dat staet de Hierarchyen,
De Troonen, Maghten, hooge en lage Heerschappyen
Der Geesten, Englen, en Aertsenglen nimmermeer
Te lijden: neen geensins; al zoude uw blixemspeer
Doorstoten borst aen borst, en d'allertrouste harten:
Wy laten ons geensins van Adams afkomst tarten.
Mich. Ick wil dat elck vertrecke, op 't wencken met mijn hant.
Hy kant zich tegens Godt, en Godtheit, wie zich kant
Meineedigh tegens ons. vertreckt naer uwe vanen.
Dat past soldaten, en gehoorzame onderdanen
Des hemels. wat gewelt, wat moetwil drijft men hier!
Wie anders oorelooght dan onder mijn banier,
Beoorlooght Godt, en is een vyant van zijn Rijcken.
Lui. Wie op zijn Recht staet, hoeft voor geen gewelt te wijcken.
Naturelijck is elck beschermer van zijn Recht.
Mich. 'k Gebiede u datghe flux de wapens nederleght.
Door t'zamenrotten wort uw eer en eedt geschonden.
Lui. Natuur heeft d'Engelen door eenen bant verbonden
Elckandre by te staen. oock wort niet een alleen
Geraeckt in dit geschil, maer 't raeckt ons in 't gemeen.
Mich. Zoudt ghy met wapenen den hemel dan beroeren?
Die zijn u niet betrout om tegens Godt te voeren.
Misbruicktghe uw maght, zoo vreest des Allerhooghsten maght.
Lui. De Stedehouder wort alle oogenblick verwacht.
Hy is in aller yl gedaghvaert, en ontboden.
Wy willen al op een, en Goden tegens Goden
Opzetten, liever dan van ons gerechtigheit
Aftreden door gewelt. *Mich.* zoo groot een onbescheit
Verwacht ick nimmermeer van 's hemels Stedehouder.
Lui. Het zweemt naer onbescheit een' eersteling, een' ouder,
Te stellen onder 't juck des jongsten, als een' knecht.
Dat d'Engel de natuur der Engelen bevecht',
En tegens zijns gelijck, in staet, en aert, en wezen,
De wapens voere, wort met onbescheit geprezen.

Mich.

Mich. Hardneckige aert ghy zijt geen zonen meer van 't licht,
Maer eer een bastertslagh, dat voor geen Godtheit zwicht.
Ghy terght den blixemstrael, en onverzoenbren toren:
Volhardtghe, wat een ramp en val is u beschoren!
Ghy luistert naer geen' raet, noch onderwijs: laet zien
Wat d'Allerhooghste stem ons boven zal gebiên.
Welaen, ick wil dat zich d'oprechte en vrome Reien
En scharen daetlijck van rebelle rotten scheien.
Lui. Laet scheiden al wat wil: wy houden ons by een.
Mich. Getrouwe Reien, volght Gods Veltheer. *Lui.* treckt vry heen.

Belzebub. Lucifer. Luiciferisten.

De Veltheer vaert naer Godt, om over u te klagen.
Schept moedt: Vorst Lucifer, gestegen op zijn' wagen,
Wort herwaert aen gevoert. ghy moet u kort beraên.
Een heirkracht, zonder hooft, kan nimmermeer bestaen.
Wat my belangt, die last valt my te zwaer te tillen.
Luc. De gansche hemel waeght en dreunt van uw geschillen.
De keurebenden staen gereten en gedeelt.
Het oproer slaet al voort. de hooge noot beveelt
Hierinne te voorzien, en onheil voor te komen.
Lui. Heer Stedehouder, wijck en toevlught aller vromen;
Wy hopen nimmermeer dat ghy, als Michaël,
Den hals van 't Engelsdom tot eene voetschabel
Van Adams afkomst zult verworpen, en verdoemen,
En zulck een' smaet en hoon vergulden, en verbloemen
Met schijn van billijckheit, en stijven door uw maght
Den opgang van den mensch, een grof een aertsch geslacht.
Wat wieroock schenckt hy toch den schaers van hem gezienen?
Waerom belast men ons een' snooden worm te dienen,
Te dragen op de hant, te luistren naer zijn stem?
Schiep Godt de hemelen en Englen slechts om hem;
Wy waren nutter noit geschapen, noch geworden.
Ontfarm u, Lucifer. gedoogh niet dat onze Orden

 Zoo

Zoo laegh vernedert werde, en zonder schult verzinck',
De mensch, gelijck een hooft der Englen, strale, en blinck',
In 't ongenaeckbre licht, waer voor de Serafijnen,
Al bevende van angst, als schaduwen, verdwijnen.
Indien ghy u verneêrt zoo groot een ongelijck,
Tot voorstant van ons Recht, te slechten in dit Rijck;
Wy zweeren uwen arm eendraghtigh t'onderstutten.
Aenvaert dees heirbijl: help, och help ons Recht beschutten.
Wy zweeren u met kracht, in volle majesteit,
Te zetten op den troon, aen Adam toegeleit.
Wy zweeren uwen arm eendraghtigh t'onderstutten.
Aenvaert dees heirbijl: help, och help ons Recht beschutten.

Luc. Mijn zonen, op wier trou geen vleck van ontrou hecht,
Al wat de Godtheit wil, en van ons eischt is recht.
Ick ken geen ander Recht; en stutte, als Stedehouder
Der Godtheit, zijn besluit en raetslot met mijn schouder.
Den scepter, dien ick voer, ontfing mijn rechte hant
Van zijne Almogentheit, als een genadepant
En teken van Godts gunst en liefde tot ons allen.
Is nu zijn hart en zin op Adam juist gevallen,
En lust het hem den mensch, in volle heerschappy,
Te zetten boven aen, en boven u, en my
Te kroonen, schoonwe noit in onzen plicht bezweken;
Wat raet hier toe? wie wil dat raetslot tegenspreken?
Indien hy Adam noch een zelve heerlijckheit,
En d'Engelsche natuur gelijck, had toegeleit,
Dat waer verdraeghelijck voor alle hemeltelgen,
Gesproten uit Godts stam: nu moghten zy 't zich belgen,
Zoo belghzucht geene vleck om hoogh gerekent waer.
Maer hoe men 't vat, dit loopt van wederzy gevaer,
Het zy men zwichte uit schroomte, of moedigh wederstreve:
Ick wensche dat hy u dees belleghzucht vergeve.

Lui. Heer Stedehouder, ay, aenvaert dien heirstaf toch,
En hanthaef 't heiligh Recht: wy volgen in uw zogh.

Wy volgen, streef vooruit op uw gezwinde veeren.
Wy willen sneuvlen, of zeeghastigh triomfeeren.

Luc. Dit strijt met onzen eedt, en Gabriëls gebodt.

Lui. Dat strijt met Godt, en zet het Menschdom boven Godt.

Luc. Laet Godt zijn eer, en stoel, en majesteit bewaren.

Lui. Bewaer uw' eigen stoel: wy willen, als pylaren,
U stutten, en den Staet der Engelen met een.
Geen mensch zal onze kroon, Godts kroon, met voeten treên.

Luc. De veltheer Michaël, gewapent onder 't zegenen
Van boven, wil ons flux met al zijn heir bejegenen.
Zijn heirkracht by uw maght, wat is 't een groot verscheel!

Lui. Is 't geene helft, ghy sleipt een' staert van 't derde deel
Der Geesten mede, indienghe u geeft op onze zijde.

Luc. Dan is de kans gewaeght, ons gunst verloren by de
Verdruckers van uw Recht. *Lui.* de moedt, de dapperheit,
De hoon, de smaet, de spijt, de wanhoop, het beleit,
De wraeck, het ongelijck, niet anders te beslechten,
En wat hier aenhangt, zal ons stijven, onder 't vechten.

Belz. Wy hebben 't heiligh Rijck alleen in onze maght.
Wat raetslot men besluit', de wapens geven 't kracht,
En nadruck. zoo wy slechts ons in slaghorden stellen;
Wat nu noch weifelt strax op onze zy zal hellen.

Luc. Ick troostme dan gewelt te keeren met gewelt.

Belz. Zoo stijgh de trappen op, ô allerbraefste Helt.
Heer Stedehouder, stijgh dien troon op, datwe u zweeren.

Luc. Vorst Belzebub, getuigh, en ghy, doorluchtste Heeren,
Apollion, getuigh, getuigh, Vorst Belial,
Dat ick, uit noot en dwang, dien last aenvaerden zal,
Tot voorstant van Godts Rijck, om ons bederf te keeren.

Belz. Nu brengt den standert voort, dat wy den standert zweeren,
Getrouwigheit aen Godt, en onze Morgenstar.

Lui. Wy zweeren te gelijck by Godt, en Lucifer.

Belz. Nu brenght het wieroockvat, ghy Godtgetrouwe scharen:
Bewieroockt Lucifer met wieroockkandelaren,

En schalen, rijck van geur. verheerlijckt hem met licht,
En glans van fackelen. verheft hem met gedicht,
Gezangen, en muzijck, bazuinen, en schalmeien.
Het voeght ons, hem aldus met staetsi te geleien.
Heft op een' heldren toon,
Ter eere van zijn kroon.

Lui. Op, treckt op, ô ghy Luiciferisten,
Volght dees vaen.
Ruckt te hoop al uw krachten, en listen.
Treckt vry aen.
Volght dezen Godt, op zijn trommel, en trant.
Beschermt uw Recht, en Vaderlant.
Helpt hem Michaëls heirkrachten sluiten.
Houdt nu moedt.
Helpt den hemel voor Adam nu sluiten,
En zijn bloet.
Volght dezen Helt, op zijn bazuin, en trom.
Beschut de kroon van 't Engelsdom.
Ziet, ay ziet nu de Morgenstar blincken.
Voor die pracht
Zal des vyants banier haest verzincken,
In den nacht;
Wy met triomf kroonen Godt Lucifer.
Bewieroockt hem: aenbidt zijn Star.

Rey van Engelen.

Zang.

WAer zijn we toe gekomen,
Dat 's hemels burgertwist
De regementen splist,
En 't zwaert is opgenomen,
Te zinneloos en blint?
Wie is 'er van ons benden,
Hy sneuvelt, of verwint,
Geluckigh? die d'elenden

Van

Van hunne broedren zien,
En Rijx en Reigenooten?
Of die verwonnen vliên,
In ballingschap gestooten?
O zoons van eenen Godt,
Waer toe verdwaelt uw lot?

Tegen-zang.

Helaes! waer toe verdwalen
De Geesten? wat verleit
Hen uit de zekerheit
Van hunnen Staet en palen
Te spatten, zonder noot?
Zich op het spits te wagen?
Ons weelde was te groot,
Te dertel om te dragen;
De hemel niet genoegh
Om Engelen te paejen:
De Nijdigheit most vroegh
Dit zaet van oorlogh zaejen,
In 't vreedzaem Vaderlant.
Wie leit dien twist aen bant?

Toe-zang.

Is dit krijghvier niet te smooren,
Door een maght van hooger hant,
Wat wil blijven in zijn' stant?
Staetzucht zal alle Orden stooren.
Hemel, aerde, zee, en strant
Zullen staen in lichten brant.
Staetzucht, eens door triomfeeren
Als gewettight, zal verwoet
Godt en alle maght braveeren.
Staetzucht kent noch Godt, noch bloet.

HET VIERDE BEDRYF.

Gabriël. Michaël.

DE ganſche hemel gloeit, in eenen lichten brant
Van oproer en verraet. 'k verdaegh u, als Gezant
Van Godt en zijnen ſtoel, nu daetlijck op te trecken,
Met eenen gloet van vier en yver deze vlecken
Te branden uit Godts naem, en 't zuiver Hemelsdom.
Vorſt Lucifer braveert: hy roert trompet, en trom.
Mich. Is Lucifer, helaes, in zijne trou verandert?
Gab. Des hemels derde deel heeft reede zijnen ſtandert,
Die valſche Morgenſtar, gezworen, zijnen troon
Bewieroockt, als een' Godt, en met een' laſtertoon
Van goddeloos muzijck hem eere toegezongen
Zy komen herwaert aen in volle kracht gedrongen,
En dreigen ſchrickelijck de poort van 't wapenhuis
Te rammen met gewelt. een woeſt een wilt gedruis
Van onweêr buldert vaſt, van boven en van onder.
Het weerlicht, ſtormt, en raeſt. de blixem, en de donder
In arbeit, ſchudden vaſt de pijlers van ons hof.
Men hoort geen Serafijns, noch wedergalm van lof.
Een ieder zit in druck gedompelt over d'ooren.
Dan zwijgen plotſeling, dan huilen al de kooren
Der Engelen, van druck, en medelijden, om
Den blinden afval van 't gezaligt Engelsdom,
En d'Engelſche natuur. 't is meer dan tijt om heden
Te quijten uwen plicht, en op uw heilige eeden,
[Die ghy, als Veltheer, op het punt des blixems zwoert,
By Godt en zijnen naem] te paſſen. *Mich.* wat vervoert
Godts Stedehouder dus zich tegens Godt te kanten,
Te dragen als een hooft van dolle vloeckverwanten?
Gab. De hemel weet hoe noode ick Godts gerechte zaeck
Verdadige, op dees wijs. hoe bitter wil de wraeck

Hem treffen! want men weet geen middelen te vinden,
Om dit verdoolt geſlacht rampzaligen en blinden
Te leiden op de baen, de heirbaen van hun trou.
Ick zagh Godts blyſchap zelf zich met een wolck van rou
Beſchaduwen; in 't endt de wraeck een vlam ontſteken
In d'oogen van het licht; eer, om dien ſlagh te breken,
Het laſt gaf tot den toght. ick hoorde een wijl het pleit,
Hoe d'opperſte Genade, en Godts Gerechtigheit
Elckandre in wederwight, met pit van reden, hielen.
Ick zagh de Cherubijns, hoeze op hun aenzicht vielen,
En riepen vaſt: gena, gena, ô Heer, geen Recht.
Men had dit zwaer geſchil gezoent, en ſchier geſlecht;
Zoo ſcheen de Godtheit tot genade en zoen genegen:
Maer als de wieroockſtanck in top komt opgeſtegen,
De ſmoock, die Lucifer om laegh wort toegezwaeit,
Met wieroockvat, bazuin, en loſgezangen, draeit
De hemel zijn gezicht van zulcke afgoderyen,
Gevloeckt van Godt, en Geeſt, en alle Hierarchyen.
Gena had uitgedient. waeck op, in 't harrenas.
De Godtheit daghvaert u, eer 't oproer ons verraſ'.
Betem met uwen arm de woeſte Behemotten,
En Leviathans, die dus godtloos t'zamenrotten.
Mich. Uriël, ſchiltknaep flux, men breng' den blixem hier,
Mijn harnas, helm, en ſchilt. breng herwaert Godts banier.
Men blaze de bazuin. te wapen, flux te wapen.
Ghy Maghten, Troonen, wat getrou is, en rechtſchapen,
Dat wapen' zich met ons. ghy regementen voort,
Een ieder in 't gelidt: de hemel geeft het woort.
Men blaze de bazuin: men ſla de holle trommels,
Verdaghvaerde in der yl ontelbre dicke drommels
Gewapenden. blaeſt op: ick ſchiet de wapens aen.
Het geit Godts eer alleen. het moet'er nu op ſtaen.
Gab. Dit harnas paſt zoo braef, alwaer 't u aengeſchapen.
Hier komt de veltbanier, waer in Godts naem en wapen

U toestraelt, en de zon in top u heil belooft.
Hier komen de Kornels u groeten, als het hooft
Van 't heir der hemelen, die Godts baniere zwoeren.
Schep moedt, Vorst Michaël: ghy zult Godts oorlogh voeren.
Mich. Zoo zal ick. hou mijn woort om hoogh: wy trecken heen.
Gab. Wy volgen uwen toght met wenschen, en gebeên.

Lucifer. Belzebub. Luiciferisten.

Belz. HOe staet het met ons heir? hoe is 't 'er me gelegen?
Het heir verlangt, gereet om, onder uwen zegen,
Te vliegen regelrecht op 't spits van Michaël.
Lui. Zoo doet het: ieder wacht op Lucifers bevel,
Om teffens d'armen en hun vleugels eens te reppen,
Dien grooten vyant lucht en winden t'onderscheppen,
En, als hy leght in zwijm, te ketenen met kracht.
Luc. Hoe talrijck is het heir? waer in bestaet ons maght?
Belz. Die groeit alle oogenblick, en bruist uit alle transen
Ons toe, gelijck een zee van vier en heldre glansen.
'k Vertrou het derde deel des hemels houdt ons zy,
Is 't niet de halve streeck: want Michaëls gety
Verloopt alle oogenblick, en ebt aen alle kanten.
De helleft van de wacht en eerste hoftrouwanten,
Uit ieder Orden, van een ieder Hierarchy,
Verzweeren hunnen Heer, Vorst Michaël, als wy.
Men ziet 'er Cherubijns, Aertsenglen, Serafijnen
De vanen voeren zelf het paradijs, aen 't quijnen
Geslagen van verdriet, verschiet zijn groente, en verf;
En waer men d'oogen keert, daer schijnt een wis bederf,
En boven 't hooft een buy en donkre wolck te hangen.
Dat voorspoock spelt ons heil: men heeft slechts aen te vangen.
Ghy draeght alree de kroon des hemels op uw kruin.
Luc. Die klanck behaeght me meer dan Gabriëls bazuin.
Hoort toe en geest gehoor, beneden deze trappen,
Hoort toe, ghy Oversten: hoort toe, ghy Ridderschappen,

En luistert wat wy u vermelden, klaer, en kort.
Ghy weet hoe verre wy alree zijn uitgestort,
In wraeckzucht tegens 't Hooft der opperste palaizen,
Dat het een dolheit waere, op hoop van zoen, te deizen;
En niemant dencken durf deze onuitwischbre smet
Te zuivren door gena: dies moet de noot een wet,
Een wisse toevlught van te wancken, noch te wijcken
Verstrecken; ghy, met kracht en zonder om te kijcken,
Dien standert en mijn star verdadigen, met een
Den vrygeschapen Staet der Englen in 't gemeen.
Het ga zoo 't wil: volhardt groothartigh, onverdrietigh:
Geen almaght heeft de macht dat zy geheel vernietigh'
Het wezen, dat ghy eens voor eeuwighlijck ontfingt.
Indienghe fel en fors met uwe heirspits dringt
In 't hart van 's vyands heir, en komt te triomferen,
Zoo zal de tiranny der hemelen verkeeren
In eenen vryen Staet, en Adams zoon, en bloet,
Gekroont in top van eere, en met een' aertschen stoet
Omcingelt, uwen hals niet boeien aen de keten
Van slaefsche dienstbaerheit, om hem ten dienst te zweeten,
En onder 't kopren juck te hygen, zonder endt.
Indienghe my voor 't hooft van uwen vrydom kent,
Gelijckghe uit eenen mont dien standert hebt gezworen;
Zoo staeft den eedt noch eens eenstemmigh, dat wy 't hooren,
En zweert getrouwicheit aen onze Morgenstar.
Lui. Wy zweeren te gelijck by Godt, en Lucifer.
Belz. Maer zie hoe Rafaël, verbaest, en vol medoogen,
Met zijnen vredetack van boven komt gevlogen,
Om uwen hals, op hoop van stilstant, en verdragh.

Rafaël. Lucifer.

OCh, Stedehouder, mont van 't goddelijck gezagh,
Wat heeft u buiten 't spoor van uwen plicht gedreven?
Zoudt ghy den Schepper van uw glori wederstreven?

Lichtvaerdigh wifelen, en wancklen in uw trou?
Dat hoop ick nimmermeer. helaes, ick zwijm van rou,
En blijve om uwen hals beklemt, bestorven hangen.
Luc. Oprechte Rafael. *Raf.* mijn blyschap, mijn verlangen,
Ick bidde u hoorme. *Luc.* spreeck, zoo lang het u behaegh'.
Raf. Genade, ô Lucifer. verschoon u zelve: draegh
Geen harnas tegens my, die treurigh smilte, en quijne
Van druck, om uwent wil. ick koom, met medecijne
En balsem van gena, gestegen uit den schoot
Der Godtheit, die, gelijckze in haren Raet besloot,
U, boven duizenden gekroonde Heerschappyen,
Gezalft heeft op den stoel van haer stadthouderyen.
Wat dolheit is het, die uw zinnen dus vertuckt?
Zy had haer zegel en gelijckenis gedruckt
Op uw geheilight hooft, en voorhooft, overgoten
Met schoonheit, wijsheit, gunst, en wat'er komt gevloten,
En stroomen, zonder maet, uit aller schatten bron.
Ghy blonckt in 't paradijs, voor 't aenschijn van de zon
Der Godtheit, uit een wolck van dau en versche roozen.
Uw feestgewaet stont stijf van perlen, en turkoozen,
Smaragden, diamant, robijn, en louter gout.
De zwaerste scepter wert uw rechte hant betrout,
Zoo draghy steeghs in 't licht, en, op bazuin en bommen,
Door 't blakende gesternte en steenen quaemt te brommen:
En zoudt ghy reuckeloos u storten uit dien troon?
Verreuckeloozen al dat heerelijck, en schoon?
Zoudt ghy uw glansen, die de hemelen vercieren,
Ons licht verduisteren, in eenen knoop van dieren,
En mengsel van gedierte en ondier onder een,
Griffoensklaeu, drakenhooft, en andre gruwzaemheên
Misscheppen onbedacht? en zouden 's hemels oogen,
De starren, u zoo laegh beroooft zien van vermogen,
En eere, en majesteit, door 't schenden van uw trou?
Dat keer' de goede Godt, wiens aenschijn ick aenschou,

In 't zaligh licht, daer wy, geheilight alle zeven,
Hem dienen voor zijn' troon, en sidderen, en beven
Voor zulck een Majesteit, die op ons voorhooft straelt,
Verquickt en leven geeft wat leeft, en adem haelt.
Heer Stedehouder, magh mijn bede uw hart bewegen;
Ghy kent mijn zuiver wit, en hart, met u verlegen,
Ruck af dien trotsen kam: schud uit dit harrenas;
Smijt neder uit dees hant de heirbijl, de rondas
Uit d'andre. hooger niet: legh neder, och, legh neder,
Legh neder, strijck van zelf den standert, en de veder
Van uwe vleugelen, voor Godt, en zijnen glans;
Eer hy u uit den troon, den allerhooghsten trans
Van eere, nederklincke aen gruis, en stof te mortel,
Ja zulx dat van den stam der Geesten tack, noch wortel,
Noch geen gedachtenis, noch leven overschiet;
't En ware een leven van elende, van verdriet,
De Doot, de Wanhoop, en een worm, een eeuwigh knagen,
En knersetanden moght den naem van leven dragen.
Verneêr u: staeck dien toght: ick offere u gena,
Met dien olijftack: grijp, of echter 't is te spa.
Luc. Heer Rafel, ick verdien noch dreigement, noch toren.
Mijn helden hebben Godt, en Lucifer gezworen,
En, onder 's hemels eedt, dien standert opgerecht.
Men stroie wat men wil den hemel door: ick vecht,
En oorloge onder Godt, tot voorstant van zijn kooren,
De hantvest, en het Recht, hun wettigh aengeboren,
Eer Adam zijne zon zagh opgaen, eer de dagh
Zijn paradijs bescheen. geen menschelijck gezagh,
Geen juck van menschen zal den neck der Geesten plagen;
Geen Engelsdom den troon van Adam onderschragen,
Met zijnen vryen hals, gelijck een dienstbaer slaef,
't En zy de hemel ons in eenen poel begraef',
Met zoo veel scepteren, en kroonen, glans, en voncken,
Als ons de Godtheit uit haer' boezem heeft geschoncken.

Voor eeuwigh, en altijt. laet berſten al wat berſt:
Ick handhaef 't heiligh Recht, door hoogen noot geperſt,
En, na veel wederſtants, my entlijck overdrongen,
Op 't klagen en gekerm van duizenden van tongen.
Ga hene, bootſchap dit den Vader, onder wien
Ick dus, voor 't Vaderlant, den ſtandert voere, en dien'.
Raf. Och Stedehouder, wat verbloemt ghy uw gepeinzen
Voor 't alziende oogh? ghy kunt uw ooghmerck niet ontveinzen.
De ſtrael van zijn gezicht ontdeckt de duiſternis,
De ſtaetzucht, daer uw geeſt zoo grof van zwanger is,
En reede in arbeit gaet, om dit gedroght te baren.
Waer bergh ick my van ſchrick! hoe rijzen al mijn haeren!
Verdwaelde Morgenſtar, verſchoon u zelve toch.
Ghy kunt d'Alwetentheit niet paeien met bedrogh.
Luc. Wat ſtaetzucht? heeft mijn plicht in eenigh deel ontbroken?
Raf. Wat hebt ghy in uw harte al heimelijck geſproken?
Ick wil in 's hemels top, door alle wolcken heen,
En boven Godts geſtarnte opſtijgen, van beneên,
Godt zelf gelijck, geen maght beſtralen met genade,
't En zy ze aen mijnen ſtoel het leen verheergewaede.
Geen majeſteit braveer' met ſcepter, noch te kroon,
Ten zy ick haer beleene uit mijnen hoogen troon.
Bedeckt uw aengezicht: valt neder: ſtrijckt uw pennen,
En wacht u, boven ons, een hooger maght te kennen.
Luc. Hoe nu toe? ben ick dan Godts Stedehouder niet?
Raf. Dat zijt ghy, en ontfingt van 't onbepaelt gebiet
Bepaelde mogentheit, en heerſcht uit zijnen name.
Luc. Helaes, hoe lang? tot dat Vorſt Adam ons beſchame,
En, boven de natuur der Engelen, zijn lot
Uit 's hemels ſchoot ontfange, en aenzitt' neffens Godt?
Raf. Wil d'opperſte Monarch zijn maght met mindren deelen;
Ja d'eerſte kroon den menſch opzetten, en bevelen,
Hem wijden tot een hooft der Geeſten, boven al
Wat kroon en ſcepter voert, of namaels voeren zal;

Zoo leer ootmoedigh u Godts raetſlot onderwerpen.
Luc. Dat is de wetſteen om dees heirbyl op te ſcherpen.
Raf. Ghy ſcherptze reuckeloos voor uwen eigen neck.
Bedenck eens waer wy ſtaen. de hemel kan geen vleck
Van afgunſt, haet en nyt, noch hovaerdy verdragen.
De Wraeck des hemels dreight dees ſchantvleck uit te vragen.
Hier helpt geen veinzen. och, of voor d'alziende Zon,
Het aldoordringende oogh, ick deze laſtren kon
Bedecken. Lucifer, waer is uw glans gebleven?
Luc. Mijn glans is Adam en zijne afkomſt lang gegeven.
Men noem' my langer niet den eerſtgewyden zoon,
Den outſten erfgenaem. *Raf.* Vorſt Lucifer, verſchoon
U zelven: onderworp u 't opperſte behagen.
Gewaerdigh ons dat wy die blyde tyding dragen
Naer boven; ieder ziet mijn weêrkomſt te gemoet
Ick valle ootmoedigh dus uw heerlijckheit te voet.
Om Godts wil wacht u toch weêrſpannigen te ſtyven,
Die op uw' wil en wenck, als op hun aspunt, dryven.
Zoudt ghy, in wederwil van 't hemelſche palais,
Dees lucht, vol heiligheit, vol vrede, d'eerſte reis,
Met duizentduizenden in 't harrenas, beroeren?
Op trommel en trompet den oorloghsſtandert voeren,
En kanten tegens Godt, den ſterckſten worſtelaer?
Luc. Men kant zich tegens ons. Was Adams afkomſt maer
Een zelven ſtaet en ſtoel, als d'Engelen, geſchoncken;
Dat ſcheen verdraeghelijck: nu vliegen vaſt de voncken
Van dezen hemeltwiſt door alle daken heen.
Zwygh Engelsdom: verhef eerbiedighlijck het leen
Van al wat ghy bezit aen Adam, en zijn neven.
Den menſch weêrſtreven, is de Godtheit wederſtreven.
Hoe magh het Godt van 't hart, dat hy zoo laegh, zoo diep
Venedert dien hy tot den grootſten ſcepter ſchiep?
Een edelmoedigheit, geheilight tot regeeren,
Voor eenen minder zich zoo zwaerlijck kan verneêren,

Van heerlyckheit ontkleên, en opſtaen uit haer' ſtaet,
En ſtoel, dat zy vervloeckt den glans en dageraet
Van haren opgangk, ja veel liever had gebleven
Een ſchaduw, zonder verf, een niet, en zonder leven:
Want niet zyn, overtreft verkleening duizentwerf.
Raf. Geleende heerſchappy ſtaet los, en is geen erf.
Luc. 'k Misdanckme dan dit leen, als 't immers leen moet heeten.
Raf. Bewaer uw ampt. of is zyn ooghmerck u vergeten?
Het Stedehouderſchap uw wysheit wert betrout,
Op dat ghy 't al in ruſte en orden houden zoudt:
En hebtghe tegens Godt het panſer aengeſchoten,
Als een meineedigh hooft van blinde bontgenooten?
Luc. Wy ſchoten ſlechts, uit noot en nootweer, 't panſer aen;
Zoo luttel wouden wy de Godtheit wederſtaen.
De reden ſpreeckt, al waer 't dat ſchilt en wapen zwege.
Wy vryen onzen Staet: benyt men ons die zege?
Raf. Geen zege is heerelyck, daer, in een zelve Ryck,
Slaghordens van een' Staet beſtryden haers gelyck:
En deerlyck is het, zoo gebroeders van eene Orden
Door hun gebroeders zelfs in 't endt verwonnen worden.
Om onzent wil, om Godt, en zyn gedreighde ſtraf,
Och Stedehouder, voer uw regementen af:
Voer af, en laet u toch vermorwen door gebeden.
Ick hoor, 't is ſchrickelyck, alree de ketens ſmeden,
Om na de neerlaegh, u geketent door de lucht
Te voeren in triomf. ick hoor alree gerucht,
En zie allengs het heir van Michaël genaken.
Het is hoogh tyt, hoogh tyt dien dollen toght te ſtaken.
Luc. Wat baet het, ſchoon men zich op 't uiterſte bera?
Hier is geen hoop van pais. *Raf.* 'k verzeker u gena,
En ſtelme, als middelaer, om hoogh voor u te pande.
Luc. Myn Star te dompelen in duiſterniſſe, en ſchande.
Myn vyanden te zien braveeren op den ſtoel!
Raf. Och Lucifer, waeck op. ick zie den zwavelpoel,

Met opgeſpalckte keel, afgryslyck naer u gapen.
Zult gy, het ſchoonſt van al wat Godt oit heeft geſchapen,
Een aes verſtrecken, voor het vratige ingewant
Des afgronts, nimmer zadt, en nimmer uitgebrant;
Dat hoede Godt. och och, bewilligh onze bede.
Ontfang dien tack van pais: wy offren u Godts vrede.
Luc. Of ergens ſchepſel zoo rampzaligh zwerft als ick?
Aen d'een zy flaeuwe hoop; aen d'andre grooter ſchrick.
De zege is hachelyck; de neêrlaegh zwaer te myden.
Op 't onwis tegens Godt en Godts banier te ſtryden?
Den eerſten ſtandert op te rechten tegens Godt,
Zyn hemelſche bazuin, en openbaer gebodt?
Zich op te worpen, als een hooft van Godts rebellen,
En tegen 's hemels wet een wederwet te ſtellen?
Te vallen in den vloeck der ſnootſte ondanckbaerheit?
Te quetſen de genade en liefde en majeſteit
Des rycken Vaders, bron van alle zegeningen,
Die noch t'ontfangen ſtaen, en wat wy reede ontfingen?
Hoe zynwe nu zoo wyt verzeilt uit onzen plicht!
Ick zwoer myn' Schepper af. hoe kan ick voor dat licht
Myn laſterſtucken, myn verwatenheit vermommen!
Hier baet geen deizen: neen, wy zyn te hoogh geklommen.
Wat raet? wat beſt geraemt in dees vertwyfeltheen;
De tyt geen uitſtel lydt. een oogenblick is geen
Genoeghzaemheit van tyt; indien men tyt magh noemen
Dees kortheit, tuſſchen heil en endeloos verdoemen.
Maer 't is te ſpa, en hier geen boete voor ons ſmet.
De hoop is uit. wat raedt? daer hoor ick Godts trompet.

Apollion. Lucifer. Rafaël.

HEer Stedehouder, op? het is geen tyt te marren:
De Veltheer Michaël, in aentoght met zyn ſtarren,
En regementen, daeght u uit in 't vlacke velt.
De tyt vereiſcht dat ghy u in ſlaghorden ſtelt.

Treck op, treck op met ons: wy zien den ſtrijt gewonnen.
Luc. Gewonnen? dat 's te vroegh: de ſtrijt is niet begonnen.
Men weegh' dien zwaren ſlagh en oorlog niet te licht.
Apol. Ick zagh alree den ſchrick in Michaëls gezicht,
En al zijn benden doots ſchier omzien naer de hielen.
Wy willen, twijfel niet, haer ſloopen, en vernielen.
Hier komen d'Overſten met onzen ſtandert aen.
Luc. Een ieder in 't gelidt: een ieder kenn' zijn vaen.
Nu ruſtigh de bazuin en krijghstrompet geſteken.
Apol. Wy wachten op uw woort. *Luc.* zoo volght ons op dit teken.
Raf. Helaes, hy ſtont alreede in twyfel, en beraet:
Nu voert hem Wanhoop aen. helaes, in welck een' ſtaet
Van jammerniſſen ſtort d'Aertsengel al de zijnen!
Nu magh hy nimmermeer in vreught om hoogh verſchijnen,
't En zy de Godtheit dit medoogende belett'.
Ghy Hemelreien, komt, en geeft u in 't gebedt:
Miſſchien of noch dees ſlagh te ſchutten waer met ſmeken.
Het bidden kan een hart van diamantſteen breken.

Rey van Engelen. Rafaël.

O Vader, die geen wieroockvat,
Noch gout, noch lofzang waerder ſchat
Dan godtgelatenheit, en ſtilte
Van 't ſchepſel, dat uit nedrigheit
Behagen ſchept aen uw beleit,
En in uw' wil zich zelf verſmilte;
Ghy ziet, ô aller telgen ſtam,
Hoe 't hooft der Geeſten zijnen kam
Durf kanten tegens uw behagen;
Hoe hy trompet en trommel roert,
En blint, van Staetzucht aengevoert,
U terght op zynen oorloghswagen.
Ontferm u over 't laſterſtuck,
En keer, och, keer het ongeluck

Van

Van duizentduizent lotgenooten,
Die al te jammerlijck misleit,
Met zulck een wederſpannigheit
Het harnas hebben aengeſchoten.
Raf. Verſchoon genadigh, och verſchoon
Den Stedehouder, die de kroon
Der kroonen op zijn hooft wil zetten,
Om neffens u, en boven al
Te triomfeeren. och, wie zal
Hem zuiveren van zulcke ſmetten?
Rey. Gedoogh niet dat de ſchoonſte ziel,
Waer op uw oogh genadigh viel,
Gedoogh niet dat d'Aertsengel ſneve.
Hy boete deze ondanckbre daet,
En blijf' gehanthaeft by zijn' ſtaet.
Dat uw gena zijn ſchult vergeve.

HET VYFDE BEDRYF.

Rafaël. Uriël.

De gansche hemel, van den gront op tot de kruin
Der aertspalaizen, juicht op Michaëls bazuin,
En zwaeiende banier. de veltſlagh is gewonnen.
Ons ſchilden ſchitteren, en ſcheppen nieuwe zonnen.
Uit elcke ſchiltzon ſtraelt een triomfanten dagh.
Daer komt Uriël zelf, de Schiltknaep, uit den ſlagh,
En zwaeit het vlammend zwaert, dat, ſcherp van wederzijden,
Gewet van 's hemels wraecke en gramſchap, onder 't ſtrijden,
Door ſchilt, en harrenas, en helm van diamant,
Gevaeght heeft, ſlinx en rechts, al wat de horens kant
En opſteeckt tegens Godts doordringende alvermogen.
Geſtrenge Schiltknaep, die het ſcherprecht uit den hoogen
Bekleet, en 't ongelijck, dat tegens 't eeuwigh Recht
Zich opworpt, met een' ſlagh rechtvaerdighlijck beſlecht;

 Geze-

Gezegent is 't geweer, gezegent zijn uwe armen,
Die d'eer van Engleſtadt hanthaven, en beſchermen.
Wat leghtghe 'al pryzen in, by d'Oppermajeſteit!
Verhael ons toch den ſtryt: ontvou ons al 't beleit,
En 's hemels eerſten toght: wy luiſtren met verlangen.
Uri. Uw luſt ontvonckt mijn' geeſt om ruſtigh aen te vangen,
Dien vreeſſelijcken ſtorm t'ontvouwen op een ry.
Geluckigh vecht het heir, dat Godt heeft op zijn zy.
De Veltheer Michael, [verwittight uit den hoogen,
Door 's hemels afgezant, die neder quam gevlogen,
Noch ſneller dan een ſtar, die door de lucht verſchiet,
Hoe Lucifer zoo trots zich tegens 't hoogh gebiet
Had opentlijck gekant, gezet hen aen te voeren,
Die hem bewieroockten, zijn ſtarre en ſtandert zwoeren;]
Schoot voort, op 't aenſtaen van den trouwen Gabriël,
Het ſchubbigh panſer aen, en gaf terſtont bevel,
Aen al zyn Overſten, en hoofden, en Kornellen,
De heiren, in Godts naem, in hun geleên te ſtellen,
Om met gemeene maght en kracht, op 't luchtigh ruim,
Van 't zuivre hemelsblaeu al dit meineedigh ſchuim
Te vagen, al dit ſpoock in duiſternis te dompelen,
Eer zy op 't ongezienſte ons moghten overrompelen.
Op dezen laſt vergaert Godts heirkracht in der yl
Slaghordenswys, zoo ſnel gelyck een vlugge pyl,
Gedreven van de pees. men zagh ontelbre drommen,
In een driekantigh heir, aen alle kanten brommen,
Gelyck een driehoeck ſteeckt en ſtraelt op ons gezicht.
Men zagh een enckelheit in een driepuntigh licht,
Zoo ſpiegelgladt, gelijck een diamant, geſlepen;
Een heirſpits, eer van Godt dan eenigh Geeſt begrepen.
De Veltheer, met den gloet des blixems in de hant,
Hiel recht voor Godts baniere, in 't hart van 't leger, ſtant.
(Wie moedt wil houden, en triomf en zege baren,
Die moet voor al het hart verzekren, en bewaren.

Raf. Waer bleef 't verwaten heir, dat ons beſtormen wou?
Uri. Het quam vol moedts ter bane, en had zijn eerſte trou
Gehoorzaemheit en eer en eedt en al vergeten,
Te heiloos en verwaent op Godt en ons gebeten.
Het groeide ſnel, en wies gelijck een halve maen.
Het wet zijn punten, zet twee horens op ons aen;
Gelijck 't geſtarrent van den Stier de hemeldieren
En andre monſters, die rontom hem henezwieren,
Met goude hoornen dreight. de rechte horen wort
Vorſt Belzebub, op dat hy ons de vleugels kort',
En zyne wacht betrout; Vorſt Belial de ſlincken.
Men ziet hen beide om ſtryt in hunne ruſting blincken.
De Stedehouder, nu Veltmaerſchalck tegens Godt,
Verzekerde den buick des legers, om het ſlot,
Der regementen knoop, in 't midden te bewaren.
De trotſe ſtandert, daer de dagh ſcheen op te klaren,
Uit zijne morgenſtar, wert van Apollion
Gehanthaeft, achter hem, zoo moedigh als hy kon,
In zijnen vollen krits, om hoogh ten toon gezeten.
Raf. Helaes, wat durf, wat durf d'Aertsengel zich vermeten?
Och, of ick hem by tijts tot afſtant had gebroght.
Beſchrijfme niettemin het aenzicht van dien toght,
En in wat ſchijn de Vorſt de benden quam geleien.
Uri. Omringt van zijn ſtaffiers, en groene lievereien,
Hy, wrevligh aengevoert van onverzoenbren wrock,
In 't gouden panſer, dat, op zijnen wapenrock
Van gloeiend purper, blonck, en uitſcheen, ſteegh te wagen,
Met goude wielen, van robijnen dicht beſlagen.
De Leeuw, en felle Draeck, ter vlught gereet, en vlugh,
Met ſtarren overal bezaeit op hunnen rugh,
In 't parrele gareel, geſpannen voor de wielen,
Verlangden naer den ſtrijt, en vlamden op vernielen.
De heirbyl in de vuiſt, de ſcheemren de rondas,
Waer in de morgenſtar met kunſt gedreven was,

Hing aen den ſlincken arm, ger et de kans te wagen.
Raf. O Lucifer, ghy zult dien hooghmoedt u beklagen.
Ghy fenix, onder al wat Godt daer boven looft,
Hoe ſteeckt ghy, onder 't heir, zoo ſier met hals en hooft,
En helm, en ſchoudren uit! hoe heerlijck paſt u 't wapen,
Als waer 't naturelijck uw wezen aengeſchapen!
O hooft der Engelen, niet hooger: keer weêrom.
Uri. Zoo ſtonden zy gekant, en ſlaghree, drom by drom,
Een ieder op zijn lucht, en hoefſlagh, en by rijen
Geſnoert aen hun gezagh, om 't ſchoonſt van wederzijen;
Wanneer de dolle trom en klinckende trompet
Zich mengen; het geluit geweer en handen wet,
En ſteigert in den trans van 't heiligh licht der lichten;
Een klanck, waer op terſtont een zwangre wolck van ſchichten
Geborſten, ſlagh op ſlagh, een' gloênden hagel baert,
Een' ſtorm en onweêr dat de hemelen vervaert,
De hofpijlaren ſchudt, de kreitſen, en de ſtarren,
Verbijſtert in hun ronde en ommeloop, verwarren,
Of zwijmen op de wacht, en weten niet waer heen
Te drijven, ooſt of weſt, of boven of beneên.
Al weêrlicht wat men ziet, al wat men hoort is donder.
Wat blijft 'er in zijn' ſtant? het bovenſte raeckt onder.
De heiren, na 'et gedreun van 't eerſte ſchutgevaert,
Geraken hantgemeen met knods, en hellebaert,
En ſabel, ſpeer, en dolck. het gaet 'er op een kerven,
En ſteken. al wat kan, wat toeleit op bederven,
Op ſchenden, rept zich nu, bederft, en treft, en ſchent.
De broederſchap heeft uit, en niemant ziet noch kent
Zijn' medeburger meer. men ziet 'er parle huiven,
Gekrolde vlechten hairs, en pluim, en pennen ſtuiven,
En ſchitteren, in 't vier der blixemen gezengt.
Men ziet turkoisblaeu, gout, en diamant gemengt,
En perleſnoer, en wat de hairlock kon vercieren.
De vleugels, half geknot, gebroke pijlen zwieren

En zweven door de lucht. een gruwzaem veltgeſchrey
Verheft zich uit den ſtoet der groene lieverey;
Daer lijt het krijghsheir laſt, geperſt uit noot te deizen.
De dolle Lucifer hervat den ſtrijt drie reizen,
En ſtut de ſlaeute van zijn regement zoo trots,
Gelijck het zeegedruis al ſchuimende op een rots,
Geſtuit wort, reis op reis, en meer niet uit kan rechten.
Raf. Gewis het heeft wat in de Wanhoop af te vechten.
Uri. De dappre Michaël laet blazen: Eer zy Godt.
De regementen, op die leus en zijn gebodt,
Gemoedight, te gelijck aen 't ſteigeren, en ſtijgen
Naer boven, om den loef van 's vyants heir te krijgen;
Dat ſtijght met een om hoogh, maer met een' trager vaert,
En raeckt in 't ende in ly. als of men hemelwaert
Een' valck zagh, van om laegh, op zijne wackre pennen
Zich geven in de lucht, eer hem de reigers kennen;
Die ſidderen van ſchrick, in 't boſch, by eenen beemt,
Zoo dra het hooge neſt dien vyant daer verneemt
De reiger ſchreeuwt, en ſtijght, en bang voor 's vyants pooten;
Verwacht hem op den beck, om door de borſt te ſtooten,
Van onder, als hy ploft van boven op den buit.
Raf. O Lucifer, wat raet! het ziet 'er ſchricklijck uit.
Ghy zweeft hier op een vlackte, en zonder poort, en wallen.
Een gruwelijcke Orkaen wil plotslingh u bevallen,
En zincken in een' poel, en afgront, zonder gront.
Uri. Wat gaf 't een ſchoon verſchiet, om laegh een hallefront,
Of halve maen; om hoogh een driekant ſpits t'aenſchouwen;
De regementen, die zich ſluiten, en ontvouwen,
Op 't wencken van hun hooft, een ieder in zijn vaen,
Te zien zoo pal, gelijck metale muren ſtaen,
Als op een wederwight van lucht en eige zwaerte,
Met al hun ſlingertuigh, geſchut, en ſtormgevaerte.
Zy hangen even als men zich een wolck verbeelt,
Een wolck, waer in de zon met heure ſtralen ſpeelt;

En schildert en schakeert door luchte regenbogen.
De hemelsche adelaer, zoo steil in top gevlogen,
Bespiet Godts vyant vast, de havicksvlught, beneên.
Hy klapt van moedigheit zijn pennen tegens een,
Misguntze 't weiden niet, en vruchteloos braveeren,
Terwijl hy vlamt om hem te zitten in de veeren,
Te plonderen eerlang van zijne gladde pluim;
Zoo ras de kromme beck en klaeu, op 't luchtigh ruim,
Het aes bevalle, of drijf voor wint af, uit zijn oogen.
Dus komenze afgestort, en stroomen uit den hoogen,
Gelyck een binnenzee, of noortschen waterval,
Die van de rotsen bruischt, en ruischt, met een geschal
Dat dier en ondier schrickt, in diepgezoncke dalen;
Daer steenen, van de steilte, en dicke waterstralen,
En masten, zonder tal, verpletten, en vertreên
Wat tegens woest gewelt van stroom en hout en steen
Niet opgewassen is. de heirspits treft den navel
Der halve mane fel met roode en blaeuwe zwavel,
En vlammen, slagh op slagh, en donderkloot op kloot.
Dat baert een luchtgeschrey. het hart van 't heir in noot,
Begint van langer hant den wrevelen t'ontzacken.
De boogh der halve mane, aen 't kraecken, en aen 't knacken,
Zoo stijf gespannen staet [want d'einden krommen vast]
Dat hy in 't midden moet bezwijcken voor dien last,
En springen, wort hem flux geen' ademtoght gegeven.
De trotse Lucifer, dan hier dan daer gedreven,
Schiet toe op dit geschrey, en geeft zich rustigh bloot,
Om zijn groothartigheit, in 't nijpen van den noot,
Te toonen voor de vuist, op zijnen oorloghswagen.
Dat geeft den flaeuwen moedt. hy schut de wreetste slagen
En scheuten op 't gebit van zijn verwoet gespan.
De Leeuw en blaeuwe Draeck aen 't woeden, vliegen van
Zijn hant, op elcken wenck, met vreeselijcke dristen:
D'een brult, en bijt, en scheurt, en d'ander schiet vergiften,

Met zijn gesplitste tong, ontsteeckt een pest, en raest,
En vult de lucht met smoock, dien hy ten neuze uitblaest.

Raf. Hier wil de barrening van boven hem beknellen.

Uri. Hy zwaeit de heirbijl vast, om Godts banier te vellen,
Die neêrstijght, en waer uit Godts naem een schooner licht
En schooner stralen schiet in 't gloên van zijn gezicht.
Men dencke eens na of hy dit voorspoock ons benijdde
De heirbijl in zijn vuist, aen d'eene en d'andre zijde,
Den toescheut stuit, en sloopt, of schutze op zijn rondas,
Tot dat hem Michaël, in 't schittrend harrenas,
Verschijnt, gelijck een Godt, uit eenen kring van zonnen.
Zit af, ô Lucifer, en geef het Godt gewonnen.
Geef over uw geweer, en standert: strijck voor Godt.
Voer af dit heiloos heir, dees goddelooze rot,
Of anders wacht uw hooft. zoo roept hy uit den hoogen.
D'Aertsvyant van Godts naem, hardneckigh, onbewogen,
Ja trotser op dat woort, hervat in aller yl
Den slagh, tot driewerf toe, om met zijn oorloghsbijl
Den diamanten schilt, met een Godts naem, te kloven.
Maer wie den hemel terght gevoelt de wraeck van boven.
De heirbijl klinckt en springt op 't heiligh diamant
Aen stucken. Michaël verheft zijn rechte hant,
En klinckt den blixemstrael, gesterckt door 't alvermogen,
Dien wrevelmoedigen, door helm en hooft, in d'oogen
Al t'ongenadigh dat hy achterover stort,
En uit den wagen schiet, die omgeslingert, kort
Met Leeuw en Draeck en al, den meester volght in 't zincken.
De standert van de star vergaet hier op het blincken,
Zoo ras Apollion mijn vlammend zwaert gevoelt,
Den standert geeft ten roof, daer 't barrent en krioelt
Van duizentduizenden, om 't hooft der helsche scharen
In 't vallen, voor den val en neêrsmack, te bewaren.
Hier yvert Belzebub: daer trotst ons Belial.
Dus wort de maght ontsnoert, en met den zwaren val

Des Stedehouders breeckt de boogh der halve mane
In stucken. echter komt Apollion ter bane
Met zoo veel monstren als de kloot des hemels draeght.
De Reus Orion schreeut, dat al de lucht vertsaeght,
En poogt met zijne knods ons heirspits 't hooft te kneuzen,
Die op Orions past, noch knodzen, noch op Reuzen.
De Noortsche Beeren op hun achterklaeuwen staen,
Om met een dommekracht in 't hondert toe te slaen.
De Hydra braeckt vergift, en gaept met vijftigh keelen.
Ick zie een galery, vol oorloghstafereelen,
Geboren uit dien slagh, zoo wijt men af kan zien.
Raf. Gelooft zy Godt: valt neêr: aenbidt hem op uw knien.
Och Lucifer, helaes, waer blijft uw valsch betrouwen?
Helaes, in welck een' schyn zal ick u lest aenschouwen?
Waer is u klaerheit nu, die allen glans braveert?
Uri. Gelijck de klare dagh in naren nacht verkeert,
Wanneer de zon verzinckt, vergeet met gout te brallen;
Zoo wort zijn schoonheit oock, in 't zincken, onder 't vallen,
In een wanschapenheit verandert, al te vuil;
Dat helder aengezicht in eenen wreeden muil;
De tanden in gebit, gewet om stael te knaeuwen;
De voeten en de hant in vierderhande klaeuwen;
Dat glinsterend parlemoer in eene zwarte huit.
De rugh, vol borstlen, spreit twee drakevleugels uit.
In 't kort, d'Aertsengel, wien noch slus alle Englen vieren,
Verwisselt zijn gedaente, en mengelt zeven dieren
Afgrijsslijck onder een, naer uiterlijcken schijn;
Een' leeu, vol hoovaerdy, een vratigh gulzigh zwijn,
Een' tragen ezel, een rinoceros, van toren
Ontsteken, eene sim, van achter en van voren
Al even schaemteloos, en geil en heet van aert,
Een' draeck, vol nijts, een' wolf en vrecken gierigaert.
Nu is die schoonheit maer een ondier, te verwenschen,
Te vloecken, zelf van Godt, van Geesten, en van menschen.

Dat ondier yst, indien 't de blicken op zich slaet,
En deckt met damp en mist zijn gruwelijck gelaet.
Raf. Dat leert de Staetzucht Godt naer zijne kroon te steken.
Waer bleef Apollion? *Uri.* hy zagh zijn ty verstreken,
Op 't ondergaen der starre, en vloodt, een ieder vloodt.
De hemelsche kortou van boven, schoot op schoot,
Met weêrlicht blixemen en donderen aen 't rollen,
De monsters, in het licht geklautert, holp aen 't hollen,
En groeide in zulck een jaght. wat was 't een dwarreling
Van buien ondereen! hoe ruischt 'et hier! wat ging,
Wat ging 'er een gety! ons maght, van Godt gezegent,
Ruckt voort, en treft, en sloopt voor 's hants wat zy bejegent.
Wat green hier overal, waer 't op een vlughten ging,
Een wilde woestheit, een gestaltverwisseling,
In leden, en in leest! men hoortze brullen, bassen.
D'een janckt, en d'ander huilt. wat ziet men al grimmassen
In Engletronien nu zweemen naer de hel,
En helsche gruwzaemheên. daer hoor ick Michaël
Om triomfant in 't licht met Engleroof te pralen.
De Reien groeten hem met lofzang, en cimbalen,
Schalmeien, en tamboer. zy treden hier vooruit,
En stroien lauwerloof, op 't hemelsche geluit.

Rey van Engelen. Michaël.

GEzegent zy de Helt,
Die 't goddeloos gewelt
En zijn maght, en zijn kracht, en zijn' standert
Ter neder heeft gevelt.
Die Godt stack naer zijn kroon,
Is, uit den hoogen troon,
Met zyn maght in den nacht neêrgezoncken.
Hoe blinckt Godts Naem zoo schoon!
Al brant het oproer fel,
De dappre Michaël
Weet den brant met zijn hant uit te blusschen,
Te straffen dien rebel.

Hy hanthaeft Godts banier.
Bekranft hem met laurier.
Dit palais groeit in pais, en in vrede.
Geen tweedraght hoor men hier.
Nu zingt de Godtheit lof,
In 't onverwinbaer hof.
Prijs en eer zy den Heere aller Heeren.
Hy geeft ons zingens ftof.

Mich. Geloofť zy Godt; de Staet hier boven is verandert.
D'Aertsvyant leit 'er toe. hy laet ons zijnen ftandert,
En Morgenftar, en helm, en vanen, en rondas,
Dien afgejaeghden roof, aen 's hemels heldere as,
Met juichen, en triomf, en eere, en lofgezangen,
Bazuinen, en trompet, ten klaren fpiegel hangen
Van wederfpannigheit, en Staetzucht, die de kam
Verheffen tegens Godt, den onverzetbren ftam,
En oirfprong, en de bron en Vader aller dingen,
Die wezen en natuur en eigenfchap ontfingen.
Men zal niet meer den glans der Oppermajefteit
Bezwalckt zien door den damp van fnoode ondanckbaerheit.
Zy zwerven in de lucht, en tuimelen, en woelen,
Heel diep beneden ons gezicht, en deze ftoelen,
Benevelt, en verblint, en yffelijck misvormt.
Zoo moet het gaen, die Godt, en zijnen ftoel beftormt.

Rey. Zoo moet het gaen, die Godt, en zijnen ftoel beftrijden,
Den menfch, naer 't hemelfch beelt gefchapen, 't licht benijden.

Gabriël. Michaël. Rey.

Helaes, helaes, helaes, hoe is de kans gekeert!
Wat viert men hier? 't is nu vergeefs getriomfeert:
Vergeefs met wapenroof en ftanderden te brallen.

Mich. Wat hoor ick, Gabriël? *Gab.* och Adam is gevallen;
De vader en de ftam van 't menfchelijck geflacht
Te jammerlijck, te droef alree ten val gebraght.

Hy leit 'er toe. *Mich.* dat is een donderflagh in d'ooren:
Al yze ick, my verlangt die nederlaegh te hooren.
Heeft dan 't verwaten Hooft het aerdtrijck oock beftreên?

Gab. Hy ruckte, na den flagh, 't verftroide heir by een,
Doch eerft zijn' Overften, die voor elckandre gruwen;
En zette zich, om 't licht van 't alziende oogh te fchuwen,
In eene holle wolck, een duiftre moortfpelonck
Van nevlen, daer geen vier dan uit hun blicken blonck;
En, midden in den ring des helfchen Raets gezeten,
Hief uit zijn zetel aen, te helfch op Godt gebeten:
Ghy maghten, die zoo trots, voor ons gerechte zaeck,
Dien afbreuck hebt geleên; nu is het tijt om wraeck
Te nemen van ons leet, en liftigh, en verbolgen,
Met onverzoenbren wrock den hemel te vervolgen,
In zijn verkoren beelt, en 't menfchelijck geflacht
Te fmooren in zijn wiegh, en opgang, eer het maght
In zijne zenuw krijge, en aenwinne in zijne erven.
Mijn wit is Adam en zijn afkomft te bederven.
Ick weet, door 't overtreên der eerftgeftelde wet,
Hem aen te wrijven zulck een onuitwifchbre fmet,
Dat hy, naer lijf en ziel, met zijn nakomelingen
Vergiftight, nimmer zal ten zetel innedringen,
Waer uit men ons verftiet: edoch gebeurt het al
Dat iemant bovenftijge, een kleen, een dun getal,
En noch door duizent doôn, en arrebeit, en lijden,
Zal fteigren tot den Staet en kroon, dieze ons benijden.
Elenden zullen zich terftont, op Adams fpoor,
Verfpreien zonder endt, de wijde weerelt door.
Natuur zal, van dien flagh getaiftert, fchier verteeren,
En wenfchen in een Niet of mengelklomp te keeren.
Ick zie den menfch, die naer het beelt der Godtheit zweemt,
Van Godts gelijckenis verbaftert, en vervreemt,
In wil, geheugenis, en zijn verftant ontluiftert,
Het ingefchapen licht benevelt, en verduiftert,

En wat den dagh beschreit, in 's moeders bangen schoot,
Gevallen in den muil der onvermijbre Doot.
Ick wil de tiranny verheffen, altijt stouter,
En u, mijn zoons, gewijt tot Godtheên, op het outer,
In kercken, zonder tal, tot aen de lucht gbout,
Vereeren offervee, en wierookgeur, en gout,
Ja zoo veel menschen, als geen tong vermagh te noemen,
En al wat Adam teelt in eeuwigheit verdoemen,
Door gruwelstuck op stuck, Godts naem ten trots begaen.
Zoo dier wil hem mijn kroon, en zijn triomffeest staen.

Mich. Verwaten vloeck, zoo trots de Godtheit noch braveeren!
Wy willen u eerlang dat lasterstuck verleeren.

Gab. Aldus spreeckt Lucifer, en zent Vorst Belial,
Op dat hy datelijck de menschen breng' ten val.
Dees schiet de boosheit zelf, de listighste aller dieren,
De slang aen, om met glimp van woorden te vercieren
Het lockaes, 't welck aldus d'onnoosle schepsels ving,
Daer zy geslingert om den tack der kennis hing.
Heeft Godt, op halsstraf, u zoo dier, zoo streng, benomen
Den vrydom van dit ooft, den smaeck van 't puick der boomen?
Neen Eva, simple duif, geensins: ghy zijt verdwaelt.
Aenschou eens, bid ick u, dien appel. ay, hoe straelt,
Hoe gloeit dit ooft van gout en karmozijn te gader!
Hoe noodt u dit bancket! ay dochter, tre wat nader:
Hier nestelt geen venijn in dit onsterflijck loof.
Hoe lockt dees vrucht: ay pluck: ay pluck vry: ick beloof
U wetenschap, en licht. wat deistghe, bang voor schennis?
Tast toe, en wordt Godt zelf, in wijsheit, en in kennis,
En wetenschap gelijck, en eere, en majesteit,
Hoe zeer hy 't u beny. zoo vat men 't onderscheit
Het wezen en den aert en d'eigenschap der zaken.
Terstont begint het hart der schoone bruit te blaken,
T'ontvoncken, en zy vlamt op d'aengepreze vrucht.
De vrucht bekoort het oogh, het oogh den mont, die zucht.

De lust beweegt de hant al bevende te plucken.
Zoo pluckt ze, en proeft, en eet (dat wil haer afkomst drucken!)
Met Adam, en zoo dra hun oogen opengaen,
En zy hun naecktheit zien, bedeckenze, met blaên
Met vygenloof, hun schaemte, en schande, en erfgebreeken,
En gaen zich in geboomte en schaduwen versteeken,
Versteeken, maer vergeefs, voor 't aldoordringende oogh.
De lucht betreckt allengs. zy zien den regenboogh
Gespannen, als een bode en voorspoock van Godts plagen.
De hemel treurt in rou. geen handenwringen, klagen,
Noch schreien helpt den mensch en zyne weergade. ach,
Het weerlicht, reis op reis: het dondert, slagh op slagh.
Al wat men hoort en ziet is schrick, en angst, en zuchten:
Zy vlughten voor hun schim, maer kunnen niet ontvlughten
Den worm, die 't hart doorknaeght, het overtuight gemoedt.
Zy knickebeenen beide, en struicklen, voet voor voet.
Het aengezicht ziet doots, en d'oogen, diep verdroncken
In tranen, zien geen licht. hoe is de moedt gezoncken!
Hoe stack hy flus het hooft zoo moedigh in de lucht!
Het ritslen van een bladt, of beeck, een kleen gerucht
Verbystert hen; terwyl een zwangre wolck komt dalen,
Die scheurt, en baert allengs een licht, een' glans, en stralen,
Daer d'Opperste uit verschynt, in dien bedruckten staet,
En dondert met zyn stem, die hen ter aerde slaet

Rey. Och och och och, de mensch waer nutter noit geschapen.
Dat leert zich aen een vrucht, een' mont vol saps, vergapen.

Gab. O Adam, dondert Godt, waer zyt ghy toe geraeckt?
Vergeefme, o Heer. ick vlught uw aenzicht, bloot, en naeckt.
Wie leerde u, vraegt hem Godt, uw schaemte en naecktheit ken-
Durft ghy uw lippen aen verbode vruchten schennen? (nen;
Myn gade, myne bruit bekoorde my helaes.
Zy zeght: de slimme slang bedrooghme met dit aes.
Dus schuift elck van den hals den oirsprong der gebreeken.

Rey. Gena. wat vonnis wort op dit vergryp gestreeken?

Gab. De Godtheit dreight de vrou, die Adam heeft verleit,
Met ween, en barens noot, en onderworpenheit;
Den man met arbeit, zweet, en zorge, en lastigh slaven;
Den acker, die den mensch ten leste zal begraven,
Met onkruit, en veel ramp; de Slang, om 't loos misbruick
Van haer doortrapte tong, zal kruipen op den buick,
Langs d'aerde hene, en slechts by stof en aerde leven.
Maer om den armen mensch een' vasten troost te geven,
In zulck een jammernis, belooft de Godtheit trou
Te wecken, uit het zaet en bloet van d'eerste vrou,
Den Stercken, die de Slang, den Draeck, het hooft zal pletten,
Door erfhaet, van geen tyt noch eeuwen te verzetten,
En schoon dat felle Dier hem naer de hielen byt,
Noch triomfeert de Helt met eere, na dien stryt.
Ick koom uit 's Hooghsten naem dat onheil u ontvouwen.
Stel daetlyck orden, eer ze ons moeite op moeite brouwen.
Mich. Uriël, Schiltknaep, die het heiligh Recht bewaert,
En reuckeloosheit strast; gryp aen uw vlammend zwaert:
Vliegh hene naer om laegh, en dryfze beide uit Eden,
Die d'eerste wet zoo blint zoo reuckloos overtreden.
Bewaeck den ingang van 't ontheilight paradys,
En keer de ballingen met kracht af van de spys,
Den boom, die 't leven reckt. gedoogh niet datze pluicken
D'onsterfelycke vrucht, en 't hemelsch ooft misbruicken.
Ghy wort op schiltwacht voor den hof en boom gestelt.
Dat Adam buiten zwerve, en, vroegh en spade, velt
En klaigront ommeploegh', waer uit hem Godt bootseerde.
Ozias, aen wiens vuist de Godtheit zelf vereerde
Den zwaren hamer van geklonken diamant,
En ketens van robyn, en krammen, spits van tant,
Ga heene, vang en span het heir der helsche dieren,
Den Leeu, en fellen Draeck, die tegens ons banieren
Dus woeden: vaegh de lucht van dees vervloeckte jaght,
En boeize aen neck en klaeu, en ketenze met kracht.

Dees sleutel van den put des afgronts en zyn holen
Wort, Azarias, u en uwe zorgh bevolen.
Ga heene, sluit in 't hol al wat ons maght bestryt.
Maceda, neem dees toorts, die vlam is u gewyt.
Ontsteeck den zwavelpoel, in 't middelpunt der aerde,
En pynigh Lucifer, die zoo veel gruwlen baerde,
In 't eeuwighbrandend vier, gemengt met killen vorst;
Daer Droefheit, Gruwzaemheit, Versteentheit, Honger, Dorst,
De Wanhoop, zonder troost, de prickel van 't geweeten,
En Onverzoenbaerheit, een straf van 't boos vermeeten,
Versteeken van den glans der Godtheit, in dien roock,
Getuigen 's hemels ban, gevelt op 't heiloos Spoock;
Terwyl 't beloofde Zaet, verzoenende Godts toren,
Herstelle uit liefde al wat in Adam wert verloren.
Rey. Verlosser, die de Slang het hooft verpletten zult,
't Vervallen Menschdom eens van Adams erfesschult
Verlossen t'zyner tyt, en weêr, voor Evaes spruiten,
Een schooner paradys hier boven opensluiten;
Wy tellen d'eeuwen, en het jaer, en dagh, en uur,
Dat uw gena verschyn'; de quynende Natuur
Herstell', verheerelycke, in lichaemen, en zielen;
Stoffeerende den troon, daer d'Engelen uitvielen.

UIT.

MOYSES GEZANG.

O Hemel, hoor naer myne reden.
Het aertryck geef' myn stem gehoor.
Myn leering druipe in ieders oor,
Gelyck de wolcken naer beneden.
Ick wensche dat de woorden vloejen,
Uit mynen mont, als dau, en vocht;
Gelyck de regen, uit de locht;
Het kruit, en druppels 't gras besproejen:
Dewyl myn tong den naem des Heeren
Verheffen wil, gelyck 't behoort.
Geef Gode alleen den prys: komt voort,
En helpt zyn majesteit vermeêren.
Godts wonderwercken zyn volkomen,
En al zyn paden loopen recht.
Godt is getrou: geen valscheit hecht
Op dien rechtvaerdigen, en vromen.
Die zich geensins als kinders droegen,
Maer schendigh, tegens 's hemels stem,
Zich zelfs vergrepen, gaven hem
Niet weinigh stof van ongenoegen.
Verkeert geslacht, bedorve rancken,
Onwetend volck, te dwaes en snoo,
Bejegent ghy de Godtheit zoo!
Is dit den Allerhooghsten dancken?
Is hy dan niet uw rechte Vader,
Uw eigen vooght, en wettigh Heer,
Die u bootseerde tot zyne eer,
En 't wezen gaf, en schiep te gader?
Gedenck aen d' overoude dagen,
En loop met uw gedachten vry

Door

Door alle huizen, op een ry:
Ga hene, ga uw' vader vragen:
Hy zal u al 't voorleden mellen,
En wat 'er is gebeurt voorheen.
Ga vraegh uwe ouders naer 't voorleên:
Zy zullen 't u in 't lang vertellen.
Toen d'Opperste elck zyn lant ging toonen,
Toen Adams afkomst wiert verspreit,
Hy elck zyn deel heeft toegeleit,
Naer 't juist getal van Jakobs zoonen.
Godts volck is 't eigendom des Heeren,
En Jakob blyft zyn errefpant.
Hy vont hem in verwildert lant,
Daer Schrick en Eenzaemheit verkeeren.
Hy voerde hem omher, bewogen
Van liefde, en gaf dien zone een wet;
Bewaerde hem voor ramp en smet,
Gelyck den appel van zyn oogen.
Gelyck een arent vlugge vogels
Tot vliegen port, rontom hen zweeft,
Spreit Godt zyn pennen uit, en heeft
Hem opgenomen op de vlogels.
De ware Godt alleen geleide
Hem op dien toght: geen heidensch godt,
Of uitheemsch ongodt broght zyn lot
En erfdeel door woestyn en heide.
Hy zette het met zyne veder
Op hooge landen, in een lucht,
En velt, vol spyze en ackervrucht,
En weelige gewassen, neder.
Daer zogen de verkore lippen
Aen honighdau het hart gezont;
Aen oli, die hun in den mont
Quam vloejen, van de harde klippen;

Aen

Aen boter van de gladde koejen,
De schapemelck, 't gemeste lam,
En Bazans boeck, en vetten ram.
De tarwe bloem, zoo schoon in 't bloejen.
Godt schonck hem rustigh van den klaren
En rooden wyn: aldus gemest
En zat, begon de zoon in 't lest
Weêrspannigh achter uit te varen.
De zoon werdt gladt, en vet, en grover,
Verliet de Godtheit, die hem schiep,
Ontviel de Godtheit, die hem riep,
En zette aen vruchtbre beemden over.
Zy terghden Godt, door vreemde goden.
Ontstaecken 's hemels Majesteit
Tot gramschap, door de gruwzaemheit
Der afgoôn, hun zoo streng verboden.
Zy offerden den Goôn der beemden,
En niet den Godt, die hen verbont.
Zy dienden, los en zonder gront,
Den onbekenden, en den vreemden;
De nieuwe en onbekende altaren,
By uwe vaders noit ge-eert.
Ghy lochent Godt, die u bootseert,
En laet uw' Heer en Schepper varen.
Dat zagh d' Almaghtige, uit zyn troonen,
Ontsteeken van verbolgenheit,
Getergt door 't schendigh onbescheit
Van zyne dochteren, en zoonen.
Hy sprack: ick wil voor deze boozen
Myn aenschyn decken met een wolck;
En zien den uitgang van dit volck,
Verkeerde kinders, trouweloozen.
Men durf door ongoôn my vergrammen,
My tergen door afgodery.

Ick

Ick wil een ander volck aen my
Verbinden, buiten Iakobs stammen.
Ick wil verwecken dwaze volcken,
Ten trots van hunnen wrevlen moedt.
Myn gramschap zal, gelyck een gloet,
Ontsteken 's afgronts diepste kolcken;
Al 't lant met zyne vruchten blaecken,
Der bergen gront in asch vertreên,
De rampen stapelen op een,
En hen met al myn pylen raecken,
De honger zal hun vleesch verzwelgen.
't Gevogelt om hen pickt en zwiert.
De felle slang en wreet gediert
Zal hen, in stof gesleept, verdelgen.
Het zwaert van binnen, schrick van buiten
Zal t'effens al wat my mishaeght
Bederven, jongeling, en maeght,
Den ouden man, en teere spruiten.
Dan wil, dan wil ick schimpswys vragen:
Waer zynze nu in roock en wint?
Ick wilze, waer men menschen vint,
Uit elcks gedachtenisse vagen.
Doch om geen' vyant stof te geven
Tot lastren, schortte ick deze straf,
Eer zy hun haetren voedtsel gaf,
Om trotser my te wederstreven.
Zy moghten licht uit hooghmoedt stoffen:
Ons hant is sterck, daer 't al op stuit.
Hun Goedtheit voerde dit niet uit,
Noch heeftze door haer maght getroffen.
O raedelooze, en zinneloozen!
Och, was dit volck toch wys en vroet,
En zaegh noch tydigh te gemoet
D'aenstaende straf, en plaegh der boozen!

Hoe

Hoe kan een enkle, duizent jagen,
En twee, tien duizent op den toght?
Is 't niet om dat hen Godt verkocht,
En dreef in 't net, om hen te plagen?
Ons Godtheit slaghte noit de goden
Der vyanden: dat boos geslacht
Kan zelf getuigen van de maght,
Waer voor alle afgoôn heenevloden.
De wynstock, die ons haters pooten,
Is als der Sodomyten ranck,
En Gomorreeschen ackerdranck;
Een bittre wyn, vol gal gegoten.
Hun wyn is gal van felle draken,
En dootlyck addrengift. En broet
Dit niet al stil, in myn gemoedt,
Bezegelt, als een schat van wraken?
Ick hou de weêrwraeck voor myn eigen,
En wilt 't vergelden, op zyn tyt,
Op datze sneuvlen in den stryt.
De dagen naecken, die hun dreigen.
De tyt, beschoren tot hun schade,
Is voor de hant. de hemel zal
De boosheit brengen tot een' val,
Zyn dienaers troosten, uit genade.
Zy zullen zien hoe die hem haten
In kracht vermindren, en getal,
En hoeze smilten, die op wal
En stercke muren zich verlaten.
Dan roeptge: waer zyn nu hun goden,
Hun toevlught, en hun toeverlaet,
Van welcker offer zy verzaet
En vet geworden zyn, gevloden?
Van welcker offerwyn zy nutten?
Zy geven nu zich zelfs eens bloot,

En redden u, in dezen noot.
't Is tijt, dat zy u nu beschutten.
Nu merckt, aen 't geen 'er is bedreven,
Dat ick alleen de Godtheit ben,
En, neffens my, geen andre ken.
Ick ben de Heer van doot, en leven.
Ick quetse, en zalve, aen alle zijden,
En geen gewelt, noch geene kracht
Kan iemant rucken uit mijn maght,
Noch voor mijn hant zich zelf bevrijden.
Ick hef mijn rechte hant naer boven,
En zweere by mijn Majesteit:
Ick leef alleen in eeuwigheit:
Die alle maghten kan verdooven.
Indien ick koom' mijn zwaert te wetten,
Tot dat het als een blixem strael',
En mijne hant, met schittrend stael
Gewapent, zich in 't recht ga zetten;
Zoo wil ick me aen mijn haters wreecken,
Vergelden hunnen wrevlen moedt.
Mijn pijlen zullen, root van bloet,
En dronken, druppelen, en leken.
Mijn zwaert zal 's vyants vleesch verslinden,
En 't bloet der dooden, in den slagh;
's Gevangens vleesch, die met geklagh
Bloots hoofts zich boejen liet, en binden.
Dat allerhande volck, en tongen
Godts volleck loven: want hy boet
Zijn dienaers schade, en wreeckt hun bloet,
Uit wraecke tot dees straf gedrongen.
Hy zal het onrecht van zijn zoonen
Uit yver wreken, naer zijn maght,
Maer Jakobs erfdeel en geslacht
Genadigh vallen, en verschoonen.

HET

GELOOFS-TEKEN DER APOSTELEN.

ICk stut de hoop van mijn gemoedt
Met mijn geloof in Godt den Vader,
Almaghtigh, en volkomen goet,
Die hemel, aerde, en zee te gader
Hun wezen gaf. ick rust met een
Op JESUS, boven zijn genooten
Gezalft, des Vaders zoon alleen,
Van eeuwigheit uit hem gesproten,
Ons aller Priester, Vorst, en Heer,
En Leeraer, waerdigh prijs en eer:

Die, in der tijt oock, door de kracht
Des Geests, die heiligh is, ontfangen
Uit Davids Koningklijck geslacht,
Na aller vaderen verlangen,
Geboren wert uit eene Maeght,
Maria: zonder schult most lijden,
En voor Pilatus stoel gedaeght,
In 't endt, benaut van alle zijden,
Aen 't kruis den bittren dootsnick gaf;
Gesloten wert in 't nare graf,

Ter helle daelde: wederom
Ten derden dage, van 's doots keten
Ontbonden, naer den hemel klom,
Daer hy in glorie is gezeten,
Aen 's Vaders rechte hant; wiens maght
Het al bestiert door zijn vermogen:

Van waer men hem ten oordeel wacht,
Als Rechter, in des hemels bogen;
Om uit de wolcken, zynen troon,
Te scheiden levenden, en doôn.

'k Geloof [waer in my Godt versterck']
Oock in den Heilgen Geest, vol vrede:
De heilge en Katholijcke Kerck;
Der Heiligen gemeenschap mede:
Vergiffenis van alle quaet:
Verrysenis van vleesch en âren:
Het leven in volkomen Staet,
En niet bepaelt van tijt of jaren.
Dit is 't Apostelijck geloof.
Dat niemant ons hier van beroof'.

HET

GEBEDT DES HEEREN.

O Vader, die my naer uw beelt
Bootseerde, na den val herteelde,
En heilighde, en my mededeelt,
Uit uwen rijcken schoot, vol weelde,
Wat ziel en lichaem onderhoudt;
En my mijn lusten leert betoomen;
Mijn hoop, op uw gena gebout
En liefde, ô Vader aller vromen,
Ten hemel stijght, om, als een zoon,
Te knielen voor uw' hoogen troon.

Uw groote naem, ô groote Godt,
Van valsche godtheên afgescheiden,
En wat verroest en haest verrot,
Gedient wort by den blinden Heiden;
Uw heiligheit, uw majesteit,
Voorzienigheit, en almaght blijven
Zoo lang en wyder uitgebreit
Als 't licht de schaduw zal verdryven.
U heerlijckheit en eere strael'
Dat geen bepaeltheit haer bepael'.

Uw Rijck, geen aertsch, noch weereltsch Rijck,
Verknocht aen plaets, en grens, en tijden,
Maer uwe majesteit gelijck,
In hun, die voor uw eere strijden,
Op hoop, van eens met uwen Zoon
n ee uwig heit te triomfeeren,
Daer duizenden, voor uwen troon,
Uw heerlijckheit en Godtheit eeren;
Dat Rijck moet groeien, en volsta
In heerlijckheit, als in gena.

Uw wijze wil, en niet mijn wil,
Gekrenckt door daeghlijx overtreden,
En Adams heiloos erfgeschil,
Neem zijnen voortgang hier beneden,
Als boven, in het hemelsch hof,
Alle Englen, op uw' wenck, uw wetten
Bestemmen, en uw' rijcken lof
Eenstemmigh zingen, en trompetten.
Mijn wil in uwen wille smilt',
En wille al wat de hemel wilt.

Verleen ons, uit uw' vollen schoot,
Uw woort, en 't voedtsel van genade;
Voor al het Manne en hemelsch broot,
Op dat dit onze ziel verzade,
En voede, en stercke, eer zy verreist.
Verleen ons door uw' zegen, heden
En daeghlijx, wat de nootdruft eischt,
Tot onderhoudt van lijf en leden;
Hoewel geensins voor my alleen,
Maer alle menschen in 't gemeen.

Naerdienwe, door verzuim van deught,
Of boosheit, menighmael bedreven,
Ons schuldigh vinden van der jeught,
Zoo wil de schulden ons vergeven;
Gelijckwe 's naesten rekning net,
In 't schultboeck van ons harte, sluiten,
Met weêrwraeck haet noch wrock besmet,
Uit liefde, om 's naesten leet te stuiten;
Zoo boeten wy door kleen gedult
Uw' grooten eisch, ons zware schult.

Wanneer de Hel ons klampe aen boort,
De lust der weerelt hart en zinnen
Met eenen glimp van vreught bekoort,
Het zy van buiten, of van binnen;
Zoo troost en moedigh en versterck
Den zwacken geest door uw genade,
Om onbezweken in dit perck,
En onverwonnen, zonder schade,
T' ontworstelen dit zielgevaer.
Och, dat geschiede: dat zy waer.

NOODIGH BERECHT over de nieuwe Nederduitſche misſpellinge.

SEdert eenige jaren herwaert had Neder-duitſchlant het geluck dat vernuftige Schrijvers en Letterkunſtenaers loflijck hunnen yver beſteedden in onze Spraeck te ſchuimen, te zuiveren, te verrijcken, en te regelen, door ſchriften, of letterkunſtigh onderwijs; waer over wy tegenwoordigh niet voornemen ons inzicht, onder verbeteringe van letterwijzen, te melden, dan alleen wat de misſpellinge belangt, in het verdubbelen der klinckletteren, by weinigen begonnen in te voeren; gelyck [om een voorbeelt te ſtellen] voor *Vader*, *Vaader*; voor *vrede*, *vreede*; voor *Koning*, *Kooning*, en diergelycke walgende verdubbelingen van klinckletteren meer; quanſuis om de langkheit van den klanck der ſyllabe of lettergrepe uit te drucken, en niet te lezen *Vadèr*, *vredē*, *Koning*: welcke verdubbelinge ick, gelyck oock eertyts van wylen den hooghgeleerden Heere *Voſſius* zelf, oordeele een ganſch ongerymde en overtollige misſpellinge te wezen, tegens den voorgang van Hebreen, Griecken, atynen, Italianen, Spanjaerden, Franſchen, Hooghduitſchen, en andere tongen: en ſchoon men dezen voet van verdubbelen al volghde, noch blyft even wel

de

de twyfelachtigheit der langkheit of kortheit des klancks der ſyllabe of lettergrepe, in een ongelyck grooter getal van andere woorden, daer de klanck lang valt, op d'eerſte of tweede of derde lettergreep, gelijck by deze voorbeelden blijckt, namelijck op d'eerſte, in *áfgaen*; op de tweede, in *berín*; op de derde, in *koopvaerdy*: het welck ick noodigh vondt aen te wijzen, om den inbreuck van deze wilde woeſtheit te ſtuiten, de Nederlantſche pennen voor d'aenſtootelijcke klippe dezer miſſelijcke misſpellinge te waerſchuwen, en zulck een inckvlack uit onze boecken te wiſſchen.

HORATIUS:

Leef lang: vaer wel. of ſlaet ghy beter gelt als dit,
Zoo deel het ruſtigh me: zoo niet, beſtem mijn wit.

